

Draaiboek coördinatie waterschaarste en droogte

Reactieve pijler waterschaarste- en droogterisicobeheer

Versie 7.0

VERSIE

Dit draaiboek coördinatie bij waterschaarste en droogte is een levend document. Telkens dit draaiboek ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de CIW zal dit aanleiding geven tot een nieuwe versie. In onderstaande tabel volgt een overzicht van de verschillende versies en de datum van goedkeuring door de CIW.

Versie	Goedkeuring CIW
1.0	16/10/2017
2.0	20/06/2018
3.0	22/03/2019
4.0	24/06/2019
5.0	01/07/2019
6.0	05/06/2020
7.0	25/06/2020

INHOUD

1 Kader van het draaiboek COÖRDINATIE waterschaarste en droogte	5
1.1 Doel en opzet van het draaiboek.....	5
1.1.1 Focus.....	5
1.1.2 Definities.....	6
1.1.3 Relatie met droogte-escalatieschema van de drinkwatersector.....	6
1.2 Bevoegdheden en instrumentarium i.k.v. beheer en coördinatie.....	10
1.2.1 De Vlaamse Waterweg.....	10
1.2.2 Beheerders onbevaarbare waterlopen (VMM, provincies, gemeenten, polders en wateringen).....	12
1.2.3 Bevoegdheden bij noodplanning en crisisbeheer (burgemeester, gouverneur, minister van Binnenlandse Zaken).....	12
1.2.4 Agentschap Natuur en Bos.....	13
1.2.5 Drinkwaterbedrijven.....	13
2 Op- en afschaling BEHEERniveaus: criteria en procedures	15
2.1 Netwerk samenwerkende partners.....	15
2.2 Op- en afschalingsniveaus en kleurcodering	16
2.3 Monitoring en waterschaarste- en droogte-indicatoren.....	18
2.3.1 Sectorale reactieve waterschaarste- en droogteindicatoren.....	18
2.3.2 Communicatie.....	19
2.4 Kader voor instellen captatieverboden op ecologisch kwetsbare waterlopen	20
2.5 Kader voor blauwalgen	21
2.6 Vlaams kader afweging watergebruik (in opmaak)	23
2.7 Lokale afwegingen watergebruik.....	23
3 Coördinatie waterschaarste en droogte	24
3.1 Evaluatie en opvolging van waterschaarste en droogtegebeurtenissen.....	24
3.1.1 Opvolging droogte-events	24
3.1.2 Activering overleg droogte	24
3.2 Droogteoverleg	24
3.2.1 Droogtecommissie (Vlaams niveau)	24
3.2.2 Taskforce Droogte.....	26
3.2.3 Provinciaal droogteoverleg.....	26
3.2.4 CIW Projectgroep Waterschaarste en Droogterisicobeheer Reactief	26
Bijlage 1	28

A. Sectorale reactieve droogte-indicatoren	28
B. Sectorale reactieve Waterschaartse-indicatoren (impact)	33
Bijlage 2: Ecologische kwetsbaarheid droogte: onderbouwing van maatregelen voor captatiebeperkingen	36
Bijlage 3: Huishoudelijk reglement Vlaamse Droogtecommissie	44
Hoofdstuk I - Oprichting en ontbinding van de Droogtecommissie.....	44
Hoofdstuk II - Samenstelling	44
Hoofdstuk III - Bijeenroeping, vergadering en verslaggeving van de Droogtecommissie	45
Hoofdstuk IV - Taakstelling.....	47
Hoofdstuk VI - Algemene bepalingen.....	48
Bijlage 4: Droogte-overlegstructuren en hun leden.....	49
Bijlage 5: Modelpolitiebesluiten.....	50

1 KADER VAN HET DRAAIBOEK COÖRDINATIE WATERSCHAARSTE EN DROOGTE

1.1 Doel en opzet van het draaiboek

Om een (dreigende) waterschaarste en/of droogte situatie het hoofd te bieden, is het belangrijk dat tijdig wordt gewaarschuwd, dat een eenduidig beeld van de situatie bestaat en dat betrokken actoren overleggen over de te nemen beslissingen en maatregelen.

Dit draaiboek **beschrijft het kader waarbinnen de informatie-uitwisseling tussen de partners en de afstemming van maatregelen en communicatie bij waterschaarste en droogte zal gebeuren.**

Het draaiboek gaat in op:

- het juridische kader en de bevoegdheden voor het beheer en het nemen van maatregelen;
- de opvolging en beoordeling van (aankomende) waterschaarste- en droogtesituaties aan de hand van een indicatorenkader en droogteniveaus;
- een kader voor de afweging van prioritaire watergebruiken bij waterschaarste door droogte;
- het forum waarbinnen de coördinatie bij waterschaarste en droogte zal gebeuren, met onderscheid in een Droogtecommissie op Vlaams niveau (ingebed in de CIW-werking) en een provinciaal overleg over droogte.

Het draaiboek coördinatie bij waterschaarste en droogte is een dynamisch, levend document dat op regelmatige tijdstippen wordt bijgewerkt.

1.1.1 Focus

De aanpak die Vlaanderen ontwikkelt m.b.t. het waterschaarste- en droogterisicobeheer gaat uit van **de 3 P's (preventie-paraatheid- protectie)** en van een **gedeelde verantwoordelijkheid**.

Het draaiboek coördinatie waterschaarste en droogte staat voor de pijler “paraatheid” en gaat in op de **reactieve acties**. Het bevat de kortetermijnmaatregelen die de negatieve effecten van droogte beperken.

Daarnaast is er het waterschaarste- en droogterisicobeheerplan met preventieve maatregelen en protectiemaatregelen die de proactieve aanpak vormen. De uitwerking van een (langere)termijnvisie op waterbeschikbaarheid en structurele maatregelen over waterbeschikbaarheid/droogterisicobeheer worden maximaal geïntegreerd in en afgestemd op het proces van de volgende waterbeleidsnota en de volgende stroomgebiedbeheerplannen.

1.1.2 Definities

Droogte, waterbeschikbaarheid en waterschaarste kunnen op verschillende manieren gedefinieerd worden. Geïnspireerd op de definities van het Milieu- en Natuurrapport (MIRA) omschrijven we de begrippen “droogte”, “waterschaarste” en “waterbeschikbaarheid” hier als volgt:

- **droogte:** Droogte is een natuurlijk voorkomend fenomeen waarbij door gebrek aan neerslag de waterbeschikbaarheid daalt.
- **waterbeschikbaarheid:** De hoeveelheid beschikbaar water hangt af van de hoeveelheid neerslag die in Vlaanderen valt, het deel dat daarvan verdampt en de hoeveelheid water die via rivieren en grondwater Vlaanderen binnenstroomt.
- **waterschaarste:** Waterschaarste ontstaat wanneer de waterbeschikbaarheid te laag geworden is om aan de vraag naar water voor één of meer toepassingen te voldoen. Dat kan gebeuren of omdat de vraag stijgt, of omdat het aanbod (tijdelijk) daalt. Waterschaarste treedt dus op wanneer aan de vraag naar water met een bepaalde kwaliteit niet meer kan voldaan worden. Er kan dus ook een waterschaarste optreden op het vlak van water met een bepaalde kwaliteit, hoewel er nog genoeg water van mindere kwaliteit kan zijn. Dit kan een gevolg zijn van droogte, maar ook van calamiteiten of wat grondwater betreft, bijvoorbeeld ook als gevolg van overexploitatie van de grondwatervoorraad.

1.1.3 Relatie met droogte-escalatieschema van de drinkwatersector

Na de droogteperiode van de zomer van 2017 werd duidelijk dat er nood is aan eenduidige communicatie en een reactiekader over de beschikbaarheid van drinkwater. In samenspraak tussen de VMM en de verschillende drinkwatermaatschappijen werd een afsprakenkader opgesteld dat startte op 1 juni 2018. Net op tijd, want in de zomer van 2018 werd Vlaanderen geconfronteerd met een periode van aanhoudend hoge temperaturen en oplopend neerslagtekort. De grote lijnen van het afsprakenkader 2018 werden toegepast.

In het najaar 2018 evalueerde de sector en de VMM het verloop van de zomer 2018.

Uit deze evaluatie zijn onderstaande aanbeveling afgeleid:

- Duidelijk van het mandaat wie gebruiksbeperkingen leidingwater afkondigt
- Verbeteren van de afspraken rond de aspecten die aan bod komen in het CIW overleg
- Verbeteren van de werking rond de bevoorrading van het leidingwater

Deze aanbevelingen zijn verwerkt in de Afsprakenkader Bevoorrading leidingwater – werkjaar 2019.

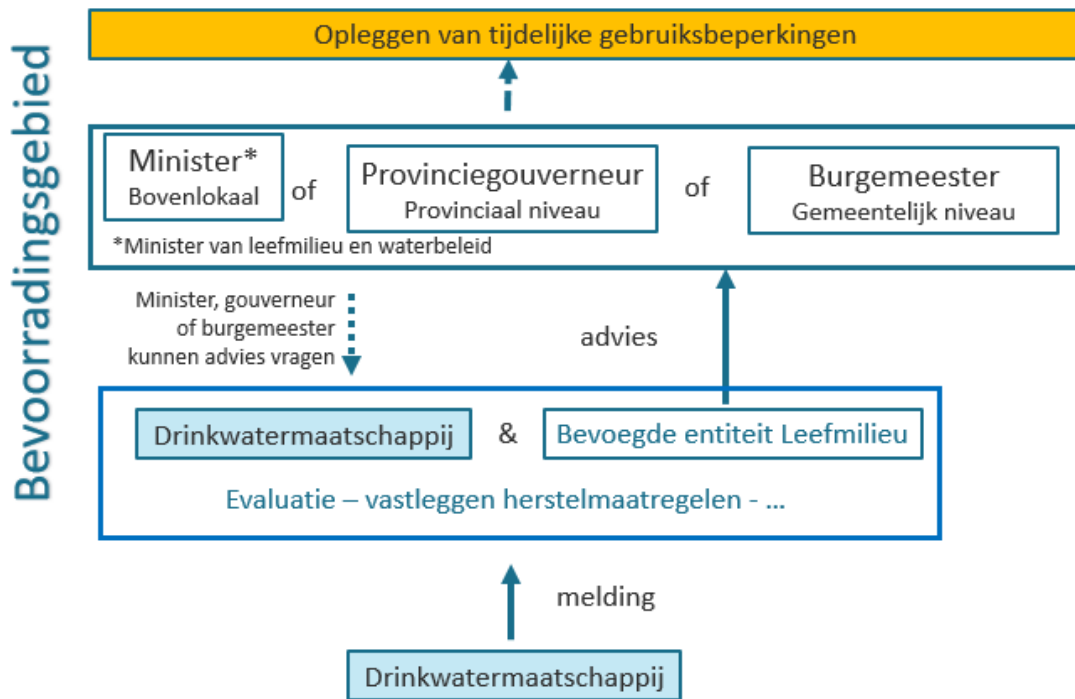
Met betrekking tot de bevoorrading leidingwater en de relatie met de droogtewerking zijn onderstaande schema's van toepassing. Belangrijk hierbij is dat de bevoorrading van het leidingwater afhankelijk is van zowel ruwwaterbeschikbaarheid als drinkwaterverbruik.

1.1.3.1 Enkel drinkwaterbevoorrading

Is er enkel een hoge verbruiksdruk of een probleem van drinkwaterbevoorrading door een calamiteit, dan verloopt het opleggen van tijdelijke gebruiksbeperkingen via de VMM – bevoegde entiteit leefmilieu. Dat schema is opgenomen en uitgewerkt in onderstaande figuur.

figuur 1: schema van het verloop van het opleggen van tijdelijke gebruiksbeperkingen voor leidingwater bijvoorbeeld bij een hoge verbruiksdruk of operationeel falen bij een drinkwaterbedrijf

2

1.1.3.2 Enkel lage ruwwaterbeschikbaarheid

Het overlegforum van de CIW is het ideale forum om de beschikbaarheid van de water waaruit drinkwater geproduceerd wordt mee op te volgen en mee te sturen zodat er voldoende ruw water ter beschikking is voor productie van drinkwater.

De figuur 2 volgt de verschillende stappen:

1. Een bepaalde watermaatschappij heeft een probleem van ruwwaterbeschikbaarheid. Deze drinkwatermaatschappij meldt dit aan de bevoegde entiteit leefmilieu = de VMM. Aquaflanders heeft een vertegenwoordiger in de PG – R.
2. De vertegenwoordiger van Aquaflanders in de PG WDRB-R meldt ook hier dat er bij een bepaalde watermaatschappij een tekort is van ruwwater voor de productie van drinkwater. Naast een vertegenwoordiger van de watermaatschappij (via Aquaflanders) is ook de bevoegde entiteit leefmilieu (toezichthouder drinkwater van de VMM) op deze overlegmomenten aanwezig. Op deze

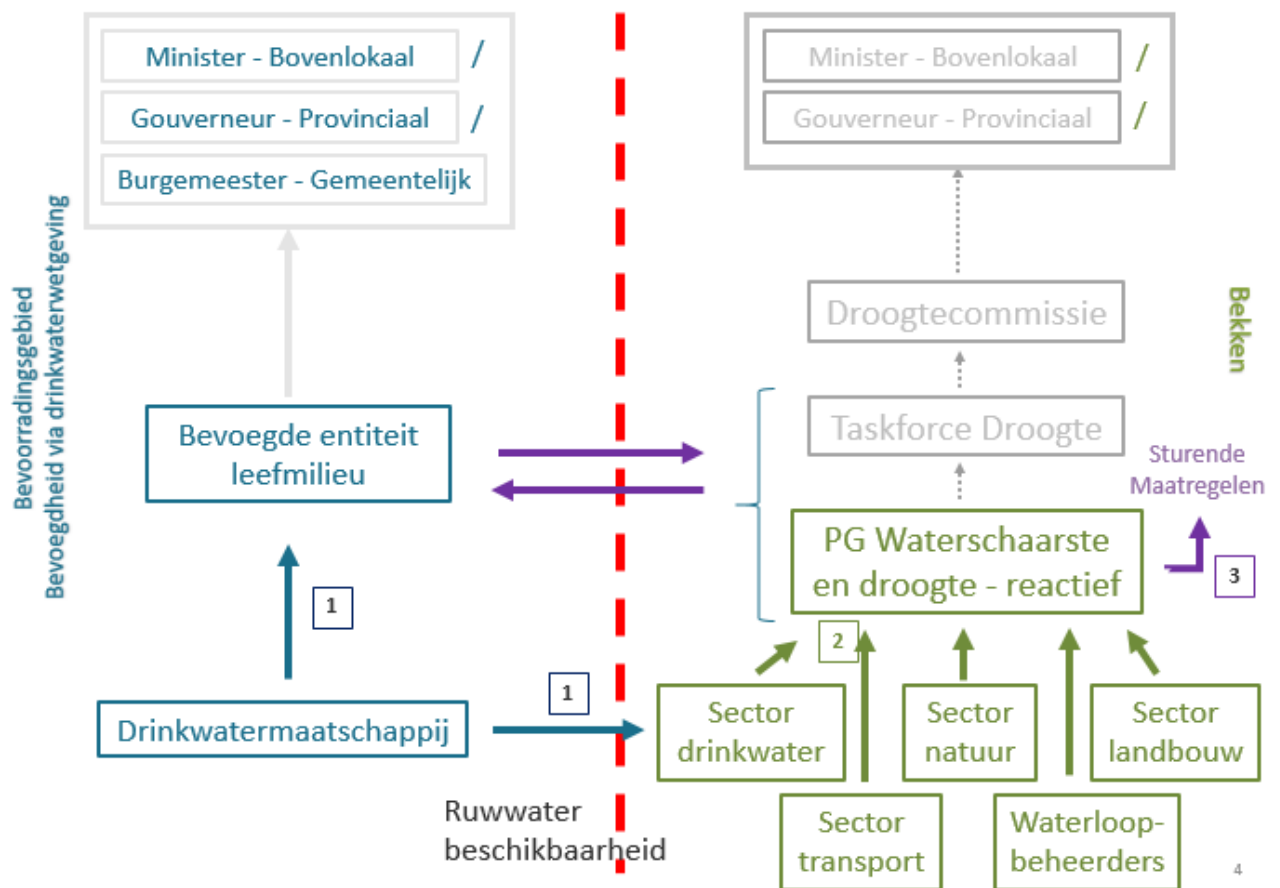
manier kan er een goede afstemming gebeuren tussen beide aspecten die de bevoorrading van het leidingwater onder druk zetten: lage ruwwaterbeschikbaarheid en de hoge verbruiksdruk.

Het probleem van de ruwwaterbeschikbaarheid wordt besproken op de PG WDRB-R.

3. Bepaalde sturende maatregelen kunnen genomen worden. Deze sturende maatregelen zijn voldoende om de ruwwaterbeschikbaarheid te verhogen.

In dit uitgeschreven scenario is er geen noodzaak voor het afkondigen van gebruiksbeperkingen voor drinkwater om de continuïteit van de drinkwaterbevoorrading te verzekeren.

figuur 2: schema van hoe via sturende maatregelen een probleem van een lage ruwwaterbeschikbaarheid voor drinkwaterproductie kan verlopen

1.1.3.3 Lage ruwwaterbeschikbaarheid en hoge verbruiksdruk

De figuur 3 geeft een mogelijk scenario weer bij een tekort aan ruwwater én tegelijkertijd een hoge verbruiksdruk.

De eerste drie stappen zijn gelijklopend als het eerder uitgeschreven scenario.

1. Een bepaalde watermaatschappij heeft een probleem van ruwwaterbeschikbaarheid. Deze drinkwatermaatschappij meldt dit aan de bevoegde entiteit leefmilieu = de VMM. Aquaflanders heeft een vertegenwoordiger in de PG WDRB–R.

2. De vertegenwoordiger van Aquaflanders in de PG WDRB–R meldt ook hier dat er bij een bepaalde watermaatschappij een tekort is van ruwwater voor de productie van drinkwater.

Het probleem van de ruwwaterbeschikbaarheid wordt besproken op de PG-R.

3. De vertegenwoordiger van Aquaflanders in de PG WDRB–R meldt ook hier dat er bij een bepaalde watermaatschappij een tekort is van ruwwater voor de productie van drinkwater. Naast een vertegenwoordiger van de watermaatschappij (via Aquaflanders) is ook de bevoegde entiteit leefmilieu (toezichthouder drinkwater van de VMM) op deze overlegmomenten aanwezig. Op deze manier kan er een goede afstemming gebeuren tussen beide aspecten die de bevoorrading van het leidingwater onder druk zetten: lage ruwwaterbeschikbaarheid en de hoge verbruiksdruk.

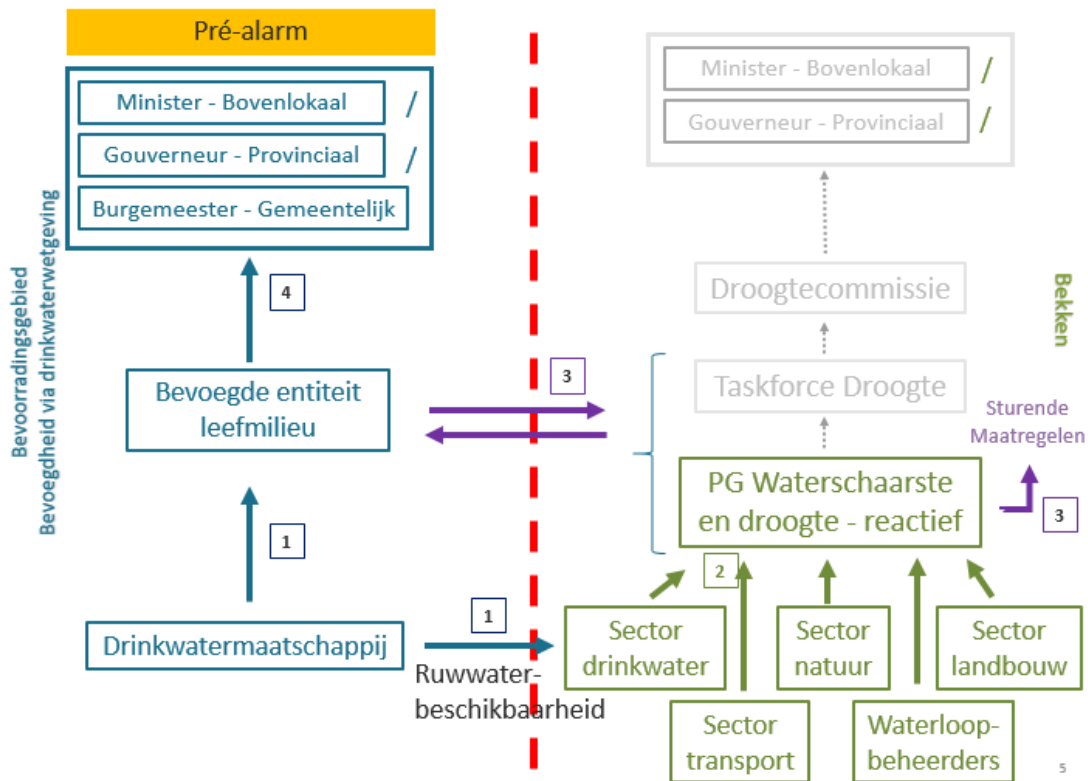
Het probleem van de ruwwaterbeschikbaarheid wordt besproken op de PG WDRB–R.

4. De PG WDRB–R stelt sturende maatregelen voor die de druk op de lage waterbeschikbaarheid verminderen. De vertegenwoordiger van de VMM (bevoegde entiteit leefmilieu) neemt deze informatie mee om samen met de drinkwatermaatschappijen al dan niet een advies op te maken om gebruiksbeperkingen te vragen voor een specifiek bevoorradingsgebied.

5. Het gemaakte advies wordt overgemaakt aan de minister of provinciegouverneur of in heel uitzonderlijke gevallen aan de burgemeester.

figuur 3: schema van hoe een tijdelijk gebruiksverbod van leidingwater kan verlopen via een probleem van tekort aan ruwwater (via droogteoverleg) en via een hoge verbruiksdruk (via bevoegde entiteit leefmilieu)

1.2 Bevoegdheden en instrumentarium i.k.v. beheer en coördinatie

[Bij de beheersing van droogte zijn naast waterbeheerders ook andere actoren betrokken. Dit hoofdstuk geeft aan welke bevoegdheden en verantwoordelijkheden de verschillende actoren hebben. Daarbij is zowel naar operationele verantwoordelijkheden, als naar wettelijke bevoegdheden gekeken.]

1.2.1 De Vlaamse Waterweg

Operationeel

- Bedienen peilregulerende kunstwerken
- Instellen beperkingen schutregimes – diepgang zowel voor beroeps- als pleziervaart
- Intrekken/beperken van vergunde captaties
- Verdeling van zoetwater volgens wettelijke verdragen (Maasafvoeroverdrag en Vlaams-Nederlands verdrag voor het Kanaal Gent-Terneuzen) en de peil- en debietbehoeften van de waterwegen.

- Terugpompen of turbineren
- Aanpassen van de tapstanden op de sluizen die het debiet in de langsriolen regelen
- Stilleggen van waterkrachtcentrales

Juridisch

De maatregelen die De Vlaamse Waterweg neemt zijn gebaseerd op de geldende regelgeving:

- **Het Scheepvaartreglement** voorziet hierin een aantal clausules :
 - Artikel 48 stelt dat er geen schadeloosstelling kan worden gevorderd voor averij/stremming ten gevolge van gebrek aan voedingswater, door een ongeval of door maatregelen in het algemeen belang getroffen.
 - Artikel 97 geeft aan : “Het is verboden een watervang voort te gebruiken wanneer het water onder de voor scheepvaart vastgestelde hoogte is gedaald.”
 - Verder heeft de schipper verplichtingen om zich te schikken naar de bijzondere bevelen die hem worden gegeven ten behoeve van de veiligheid of de goede orde van de scheepvaart (art. 1.19) en ze dienen zich te houden aan de tijdelijke voorschriften die worden uitgevaardigd als bericht aan de schipperij (art. 1.22).

Het is dus de verantwoordelijkheid van de waterwegbeheerder om de diepgang te verzekeren. Schade door averij ten gevolge van lage waterpeilen kunnen verhaald worden op de waterwegbeheerder, tenzij hierover tijdig bericht werd via de nodige scheepvaartberichten. Schadeclaims door oponthoud of maatregelen genomen voor de droogte kunnen op basis van bovenvermelde artikels afgewezen worden.

- Het opleggen van beperkingen bij het **capteren** van water uit bevaarbare waterwegen en kanalen is juridisch afgedekt door artikel 81 van het **decreet van 21.12.1990 houdende begrotingstechnische bepalingen alsmede bepalingen tot begeleiding van de begroting 1991**, dat als volgt luidt:

*“Art. 81. Bij uitzonderlijk lage waterstanden, waarbij captatie van water gevaar kan opleveren voor de scheepvaart, voor de waterwegen en hun aanhorigheden of voor de havens en hun aanhorigheden, kan een tijdelijk verbod of een tijdelijk beperking van captatie worden opgelegd.
De Vlaamse regering bepaalt de modaliteiten hiervan.”*

- In het **uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 3 mei 1991** werd onder de rubriek “algemene voorwaarden” een artikel 5 ingeschreven dat t.a.v. vergunninghouders stelt:

“Art. 5. De vergunning voor een watervang kan mits motivering door de vergunningverlenende overheid te allen tijde in het belang van de waterweg geheel of ten dele ingetrokken, geschorst

of gewijzigd worden zonder dat de vergunninghouder enige aanspraak kan maken op schadeloosstelling.”

Het instellen van een gemotiveerde schorsing, het weze onder vorm van een volledig verbod of een beperking, kan also geen aanleiding geven tot een schadeloosstelling van de vergunninghouders.

1.2.2 Beheerders onbevaarbare waterlopen (VMM, provincies, gemeenten, polders en wateringen)

Operationeel

- Bedienen peilregulerende kunstwerken op waterlopen (pompgemalen, stuwen, ...)
- Monitoring in functie van een beoordeling van droogte en laagwatersituaties
- Inrichting- en onderhoudsmaatregelen voor de onbevaarbare waterlopen afstemmen op periodes van droogte/laag water (bv. maatregelen die zorgen voor een minder snelle afvoer van het beschikbare water, een aangepast peilbeheer in polder of watering)
- Regelen van niveau van de waterspaarbekkens, afsluiten van de tapplaatsen aan de bekkens indien nodig (provincie)

Juridisch

- Het **Burgerlijk Wetboek** voorziet in artikel 644 dat aangelanden van onbevlotbare en onbevaarbare waterlopen het voorbijlopende water mogen gebruiken voor de bevoeiing van hun eigendommen. Artikel 645 bepaalt dat de hoeveelheid water tussen die aangelanden billijk verdeeld moet worden. Deze regeling is wat men noemt het gemene recht: in bijzondere regelgeving kan er van afgeweken worden. Daarnaast bepaalt art. 714 Burgerlijk Wetboek dat er zaken zijn die aan niemand toebehoren en waarvan het gebruik aan allen gemeen is. Politiewetten bepalen hoe het genot daarvan geregeld wordt. Eén van die gemene zaken is stromend water. Voor dat stromend water is er echter al de regeling uit artikel 644 Burgerlijk Wetboek. Voor de captatie van water uit de onbevaarbare waterlopen ontbreekt momenteel een duidelijk juridisch kader.
- Polders en wateringen kunnen een **politierglement** opstellen en voorleggen aan de algemene vergadering waarin bepalingen zijn opgenomen over toelaten en verbieden van waterinname (*niet elke polder/watering beschikt over dergelijk politierglement*).

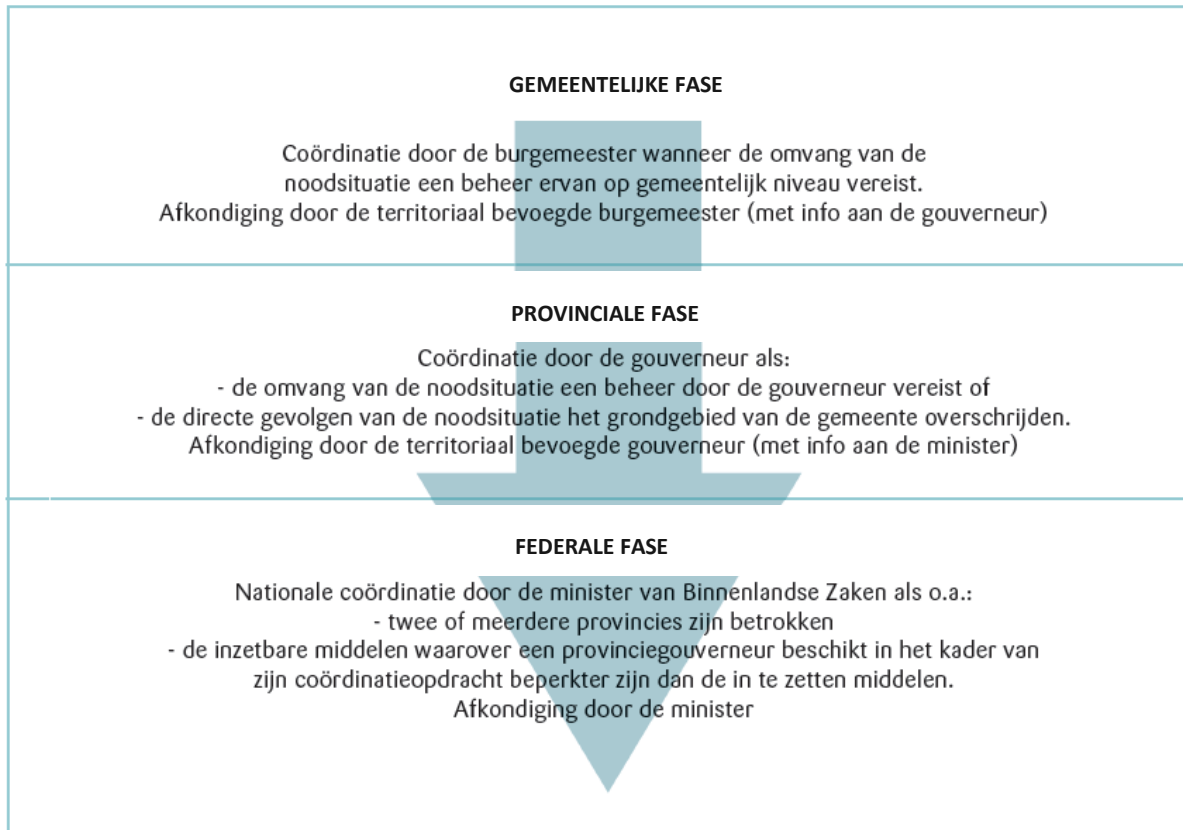
1.2.3 Bevoegdheden bij noodplanning en crisisbeheer (burgemeester, gouverneur, minister van Binnenlandse Zaken)

- Bij calamiteiten (extreme droogte, vervuiling, ...) kunnen burgemeesters en gouverneurs gebruik maken van hun bevoegdheden om op te treden bij ernstige verstoring van de openbare rust,

bedreiging van de volksgezondheid en andere noodgevallen (art. 135 Nieuwe Gemeentewet, art. 128 Provinciewet). Zij kunnen in deze uitzonderlijke omstandigheden op basis van deze algemene wetgeving elke maatregel nemen om de toestand te bedwingen. Aanhoudende droogte brengt bijvoorbeeld een acuut gevaar met zich mee voor mens en dier in termen van de (kwantiteit en kwaliteit van de) (drink)watervoorziening.

Het niveau van het beheer (en de noodplanning) wordt bepaald door criteria zoals de aard van de noodsituatie, de geografische uitgestrektheid, het aantal slachtoffers, de milieueffecten, de economische weerslag, ...

1.2.4 Agentschap Natuur en Bos

Operationeel

- Het voorzien van strategische voorraden bluswater voor brandgevoelige vegetatie (heide).

Juridisch

- Ook op crisismomenten is het belangrijk alle nodige maatregelen te nemen om schade aan beschermde natuur maximaal te vermijden (voorzorgsbeginsel Natuurdecreet).

1.2.5 Drinkwaterbedrijven

Operationeel

- Het voorzien van voldoende opslagmogelijkheden van water voor de drinkwatervoorziening bij droogte en waterschaarste

Juridisch

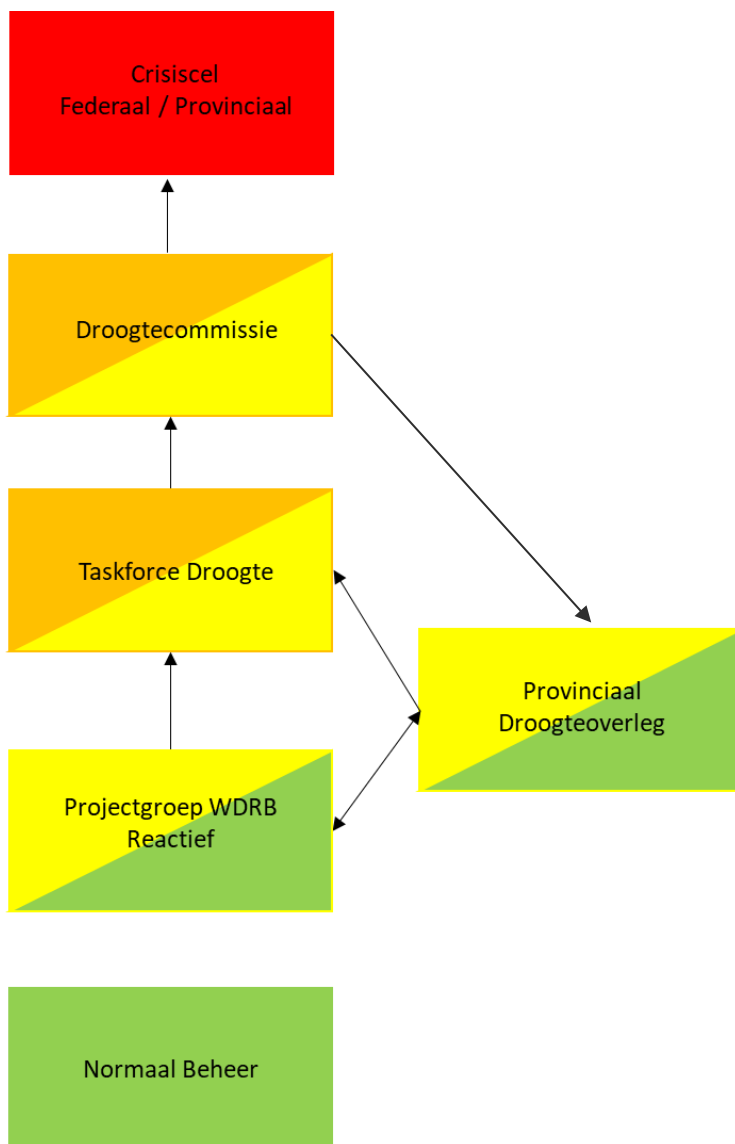
- De drinkwaterbedrijven hebben een openbare dienstverplichting conform artikel 8 uit het drinkwaterdecreet (Decreet betreffende water bestemd voor menselijke aanwending) en zijn hierdoor verplicht om ten allen tijde veilig en gezond drinkwater te leveren
- Volgens artikel 2 en artikel 3/1 in het besluit over de kwaliteit van de levering (Besluit kwaliteit en levering van water, bestemd voor menselijke consumptie) hebben drinkwatermaatschappijen de verplichting om schoon en gezond water te leveren. De exploitant moet hiervoor alle passende middelen inzetten om de waterlevering op elk moment te verzekeren.

2 OP- EN AFSCHALING BEHEERNIVEAUS: CRITERIA EN PROCEDURES

2.1 Netwerk samenwerkende partners

Onderstaand netwerkschema geeft een overzicht welke partners en welke fora contact met elkaar onderhouden en informatie uitwisselen. Tevens laat het schema zien vanaf welk opschalingsniveau een forum actief is. Groen staat voor niveau 0, geel voor niveau 1, oranje voor niveau 2 en rood voor niveau 3. De samenstelling en taakstelling van deze overlegorganen worden beschreven onder 3.2.

/status	
<p>Niveau 0 / Normaal beheer</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Indicatoren worden maandelijks gerapporteerd en ter beschikking gesteld aan de leden van de provinciale droogte-overleggen en de PG WDRB R • Provinciale droogte-overleggen: monitoring • PG WDRB R: monitoring en berichtgeving wanneer nodig • Droogtecommissie: geen actie • (Extra/Speciale) Maatregelen zijn niet van toepassing
	<p>Indien er preventieve maatregelen getroffen worden door en binnen de bevoegdheid van de afzonderlijke leden van de Droogtecommissie.</p>
<p>Niveau 1 / Preventieve maatregelen door beheerders</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Indicatoren worden 2 keer per maand gerapporteerd en ter beschikking gesteld aan de leden van de provinciale droogte-overleggen, de PG WDRB R en de Droogtecommissie • PG WDRB R adviseert en coördineert in overleg met de provinciale droogteoverleggen. De Droogtecommissie en Taskforce Droogte worden ingelicht van de toestand indien ingeschat wordt dat de toestand naar een alarmsituatie kan evolueren. <p>De leden van de Droogtecommissie nemen elk binnen hun bevoegdheid bijkomende preventieve maatregelen (bv. terugpompen schutwater, gegroepeerd schutten, ...)</p>
	<p>Wanneer de PG WDRB of vanuit de provinciale droogte-overleggen het wenselijk geacht wordt om op te schalen naar niveau 2 wordt de Droogtecommissie ingelicht en samengeroepen om verdere stappen te bepalen. Er wordt dan bekeken of er (naast de maatregelen uit code geel) nood is aan Vlaamse (sectorale) watergebruiksbeperkingen of -verboden. De Droogtecommissie besluit over op- en afschaling tussen niveau 1 en 2</p>
<p>Niveau 2 / Maatregelen afgestemd door Droogtecommissie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Indicatoren en genomen maatregelen worden wekelijks gerapporteerd en ter beschikking gesteld aan de leden van de provinciale droogte-overleggen, de PG WDRB R, de Taskforce Droogte en de Droogtecommissie. • De Droogtecommissie coördineert. De PG WDRB R adviseert, samen met de provinciale droogte-overleggen naar de Taskforce Droogte. De Taskforce Droogte bereidt het advies voor afstemming maatregelen en communicatie voor. • De Droogtecommissie stemt maatregelen en communicatie op elkaar af en levert advies aan Provinciegouverneurs en Minister.
	<p>Wanneer de waterschaarste of droogte schadelijke gevolgen voor</p>

	<p>het maatschappelijke leven (kan) veroorzaken, zoals een ernstige verstoring van de openbare veiligheid, een ernstige bedreiging ten opzichte van het leven of de gezondheid van personen en/of ten opzichte van belangrijke materiële belangen, en waarbij de coördinatie van de disciplines is vereist om de dreiging weg te nemen of om de schadelijke gevolgen te beperken</p>
<p>Niveau 3 / Crisiscoördinatie door Provinciale of Federale crisiscel i.k.v. rampenplan</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Indicatoren en genomen maatregelen worden wekelijks gerapporteerd en ter beschikking gesteld aan de leden van de provinciale droogte-overleggen, de PG WDRB R, de Taskforce Droogte, de Droogtecommissie en de crisiscellen. • De federale of provinciale crisiscellen coördineren en communiceren. • De PG WDRB R adviseert, samen met de provinciale droogte-overleggen naar de Taskforce Droogte en Droogtecommissie, die op haar beurt de crisiscellen adviseert.

2.3 Monitoring en waterschaarste- en droogte-indicatoren

[Dit hoofdstuk geeft een overzicht van model- en monitoringgegevens en indicatoren die kunnen gebruikt worden om het waterschaarste- en droogterisico in te schatten.]

2.3.1 Sectorale reactieve waterschaarste- en droogteindicatoren

Droogte en waterschaarste zijn typische multisectorale problemen. Bijgevolg is het niet mogelijk om één enkele indicator te vinden die representatief én van toepassing is voor alle sectoren. Bovendien moeten we ook rekening houden met de ruimtelijke distributie en de tijdschaal van het event (droogte event of waterschaarste event).

De droogteperiode in 2017, bijvoorbeeld, was zeer intens in West-Vlaanderen maar minder belangrijk voor andere regio's in Vlaanderen. Wat de duur van de droogte betrof, hebben perioden van drie maanden een sterke invloed op de ontwikkeling van gewassen, maar minder invloed op de grondwaterpeilen die eerder beïnvloed worden door langere periodes (6 tot 12 maanden).

Rekening houdend met deze kenmerken, is het aangewezen **verschillende indicatoren te volgen** en deze steeds te interpreteren binnen een expertenteam (een of meer voor elke sector of beleidsdomein en in functie van ruimtelijke distributie over Vlaanderen). Deze indicatoren kunnen we grosso modo in 2 soorten verdelen:

- Indicatoren die de “milieu-toestand” beschrijven en rechtstreeks gelinkt zijn aan droogte.
- Indicatoren die gerelateerd zijn aan de impact van de waterschaarste en dus ook een

rechtstreekse link hebben met de genomen of de te nemen maatregelen.

De tabel, opgenomen in bijlage 1, is het indicatorenkader dat aan de hand van drempelwaarden voor elke indicator een maat is voor waterschaarste en droogte en dit voor 4 verschillende waterschaarste- en droogteniveaus (normaal, droog, erg droog, extreem droog). Op basis van nieuwe inzichten kunnen de indicatoren en hun drempelwaarden te allen tijde aangepast worden. Voor de drinkwatersector wordt verwezen naar de indicatoren (verbruiksdruk en beschikbaarheid van ruwwater) in het kader van het escalatieschema, zoals beschreven onder punt. 1.1.3.

2.3.2 Communicatie

Bestaande communicatiemiddelen over waterschaarste en droogte:

- De **website www.waterinfo.be** informeert voornamelijk over de hydrologische droogte (*actuele toestand en 10 dagen voorspelling*).
- Maandelijks publiceert de VMM op waterinfo.be een **toestandsrapport over de kwantitatieve toestand van de onbevaarbare waterlopen en het freatisch grondwater**. Ook de meteorologische situatie wordt daarin besproken. Bij droogte of een (dreigend) watertekort worden **specifieke droogterapporten** gepubliceerd met informatie over neerslagtekorten, bodemverzadiging, afvoeren in onbevaarbare waterlopen en freatische grondwaterpeilen.
- Van april tot september, of zolang er kans is op watertekorten in de waterwegen, publiceert het HIC op waterinfo.be **laagwaterberichten** met informatie over neerslag en afvoeren op de waterwegen. Na afloop van het groeiseizoen wordt jaarlijks een overzichtsrappport opgemaakt.
- Daarnaast communiceert het **KMI** via weerberichten en zijn website voornamelijk over de meteorologische droogte.

Communicatie van maatregelen uitgevaardigd door de initiatiefnemers

Uitgangspunt is dat de partners zelf communiceren over de door hen uitgevaardigde maatregelen. Van zodra er een provinciaal droogteoverleg bijeenkomt onder leiding van de gouverneur of als de Vlaamse Droogtecommissie wordt bijeengeroepen, dan wordt binnen deze overlegplatformen afspraken gemaakt over de communicatie tijdens waterschaarste- en droogte.

Communicatie CIW website met algemene informatie waterschaarste en droogte en waterschaarste

Er is naar analogie met www.hoogwaterzonderkater.be en www.watertoets.be ook voor waterschaarste en droogte binnen de CIW-website een deelwebsite voorzien die rechtstreeks raadpleegbaar is met de URL www.opdehoogtevandrogte.be.

www.opdehoogtevandrogte.be informeert standaard over de taakstelling en samenstelling van de Droogtecommissie (*wanneer komt ze samen, wat doet ze, hoe gaat ze te werk, ...*), en geeft een

algemeen beeld van de toestand aan de hand van een pictogram (obv. de opdeling in de vier waterschaarsteniveaus).

Waterschaarstetoestand:

De toestand en de getroffen maatregelen worden ook tekstueel kort toegelicht. Waar mogelijk wordt voor meer informatie doorverwezen naar de betreffende partnerwebsites.

De Droogtecommissie zal geen persberichten verspreiden, wel kan ze instaan voor de afstemming en voorbereiding van de persberichten uitgevaardigd door de partners en initiatiefnemers van maatregelen

2.4 Kader voor instellen captatieverboden op ecologisch kwetsbare waterlopen

Na de voorbije jaren bleek de nood aan een duidelijker gebiedsgericht afwegingskader voor droogtemaatregelen cruciaal. Hiervoor wordt een globaal reactief afwegingskader opgemaakt. Een belangrijk luik hierbij is de afweging wanneer maatregelen nodig zijn om de negatieve effecten op de ecologische doelstellingen van lage debieten en peilen op onbevaarbare waterlopen zoveel mogelijk te minimaliseren. Een gelijkaardige aanpak voor de “natuurlijke” bevaarbare waterwegen wordt nog uitgewerkt.

Vanuit verschillende waterbeheerders werd aangedrongen om reeds voor de zomer 2020 over een duidelijke aanpak te beschikken. Cruciaal hierbij zijn:

- onderbouwde keuzes op basis van wetenschappelijke info/expertenkennis
- een éénduidige aanpak voor Vlaanderen (o.a. in functie van eenduidige beslissingen voor provinciegrensoverschrijdende waterlopen)
- een gedifferentieerde aanpak in relatie tot de ecologische kwetsbaarheid van waterlopen
- een afstemming met bestaande beleidskeuzes
- een snel werkbare methodiek voor de opmaak van kaarten met maatregelen voor tijdens droogteperiodes.

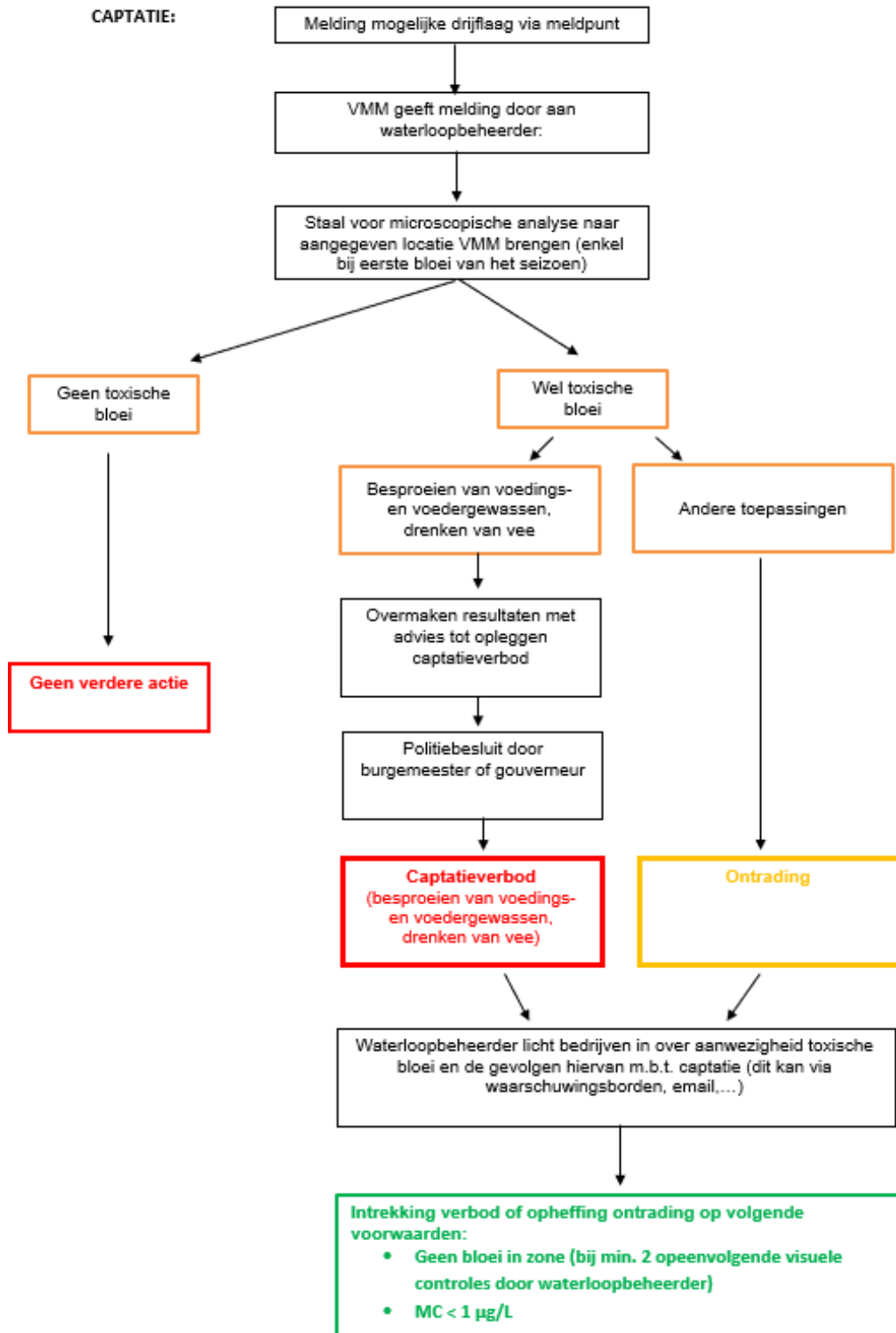
De voorbije maanden is door een werkgroep bestaande uit de verschillende provincies, ANB, INBO en de VMM een aanpak uitgewerkt. Hierbij werd ook continu voor afstemming gezorgd met de dienstverleners verantwoordelijk voor het reactief afwegingskader.

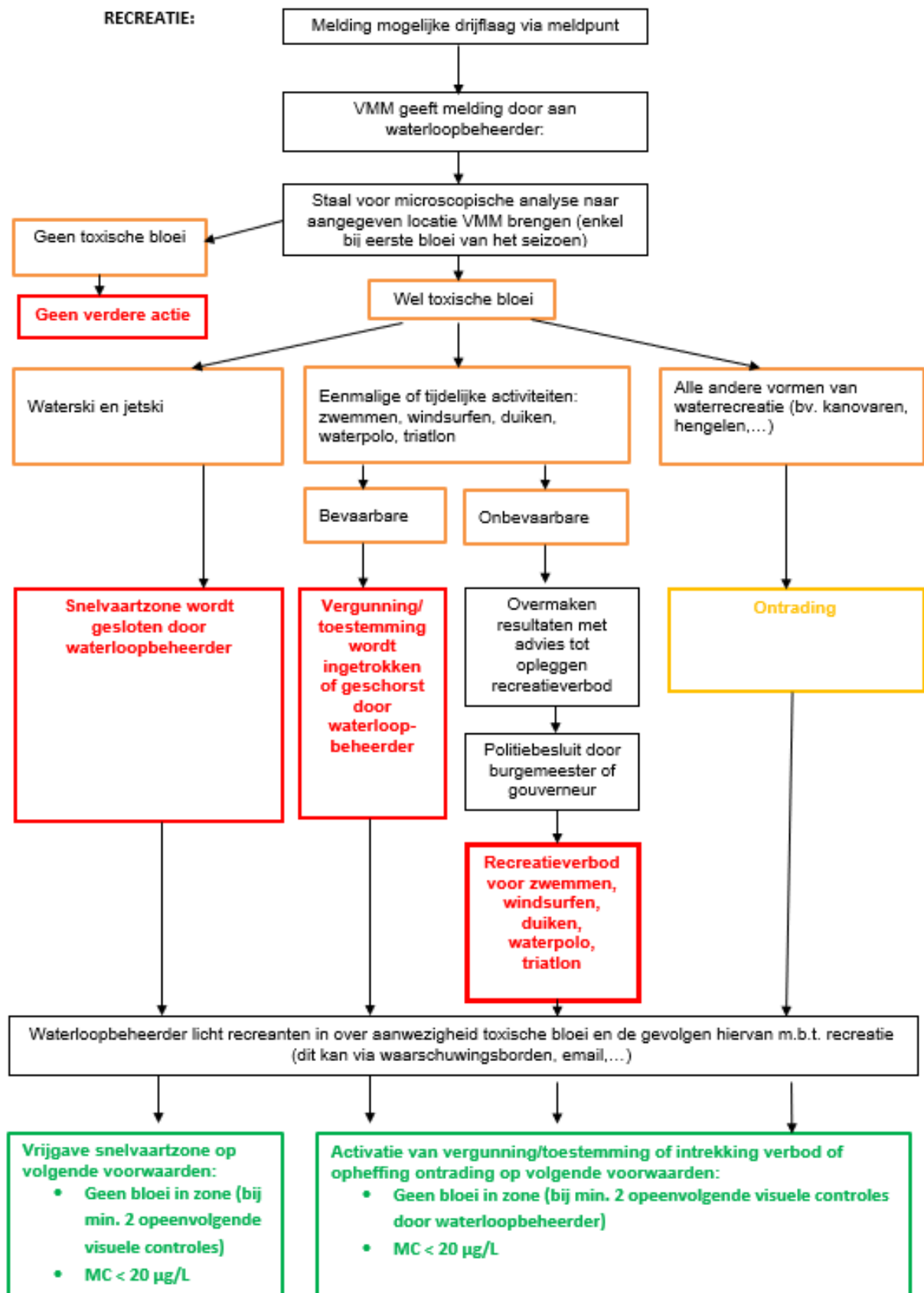
Zie bijlage 2 voor een volledige uiteenzetting van dit nieuwe kader.

2.5 Kader voor blauwalgen

In deze alinea wordt de beslisboom weergegeven voor het instellen van captatie- en recreatieverboden bij vaststelling blauwalgen buiten de erkende zwem- en recreatiezones.

2.6 Vlaams kader afweging watergebruik (in opmaak)

Tijdens periodes van waterschaarste ten gevolge van droogte worden er maatregelen genomen die de gevolgen van waterschaarste moeten verminderen. Een afwegingskader helpt om tijdens extreme waterschaarste weloverwogen en gedragen beslissingen te nemen die rekening houden met de verschillende sectorale knelpunten. Er wordt geopteerd om naast een overkoepelend Vlaams afwegingskader op termijn ook regiospecifieke afwegingskaders op te maken. Afhankelijk van de regio kunnen de waterprioriteiten immers verschillend zijn. Deze afwegingskaders zijn handvaten die de Vlaamse Droogtecommissie, en de gouverneurs kunnen gebruiken bij het coördineren van een Vlaamse en/of regionale waterschaarste- en/of droogte.

Deze afwegingskaders opmaken is niet eenvoudig en vergt heel wat overleg met de verschillende actoren. Voor het opmaken van een generiek Vlaams afwegingskader wordt vertrokken van volgend voorlopig afwegingskader:

Vlaamse prioritering van watergebruik tijdens watertekort en droogte

Categorie 1		Categorie 2		Categorie 3	
	Onomkeerbare schade aan infrastructuur		Drinkwater voor vee (dierenwelzijn)		Scheepvaart
	Openbare watervoorziening		Kwetsbare natuur waterafhankelijk		Landbouw
	Energievoorziening				Natuur
	Onomkeerbare schade aan natuur				Industrie
		Recreatie
				

Dit kwalitatieve kader is voorlopig en is een eerste aanzet op Vlaams en regionaal niveau, waarbinnen de beheerders beter afwegingen kunnen maken en gepaste maatregelen kunnen genomen worden.

Een definitief afgewogen afwegingskader wordt momenteel uitgewerkt binnen de “CIW Projectgroep Waterschaarste en Droogterisicobeheer Proactief” en wordt verwacht tegen eind 2020.

2.7 Lokale afwegingen watergebruik

Voor de opmaak van gebiedsspecifieke kwantitatieve afwegingskader is eerst een beter zicht nodig op de bestaande en toekomstige risico's binnen de verschillende sectoren. Dit kadert in de voorziene opmaak van de analyses ter voorbereiding van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027.

3 COÖRDINATIE WATERSCHAARSTE EN DROOGTE

3.1 Evaluatie en opvolging van waterschaarste en droogtegebeurtenissen

3.1.1 Opvolging droogte-events

De CIW PG WDRB Reactief¹ volgt de situatie op, o.b.v. de indicatoren en andere beschikbare informatie (bv. rapporten, en evalueert de droogtegebeurtenissen. Dit wordt gezien als een permanente taak van de CIW PG WDRB Reactief.

3.1.2 Activering overleg droogte

Op basis van voorspellingen en interpretatie van monitoringgegevens of indicatoren kan er beslist worden om de Droogtecommissie of het provinciaal droogteoverleg te laten samen komen.

➔ Op **Vlaams niveau** wordt de **Droogtecommissie** bijeen geroepen op voorstel van de CIW PG WDRB Reactief. De Droogtecommissie kan ook samenkomen op vraag van één van de CIW-leden.

➔ Op **provinciaal niveau** komt het **provinciaal droogteoverleg** samen op initiatief van de gouverneur en eventueel op advies van de CIW PG WDRB Reactief of één van de leden van het provinciaal droogteoverleg.

3.2 Droogteoverleg

Aangezien waterschaarste en droogte-effecten zowel op een lokale als op bovenlokale schaal kunnen voorkomen, zijn er op twee niveaus - op provinciaal niveau en op Vlaams niveau - droogteoverlegstructuren ingesteld. Een goede wisselwerking en samenwerking tussen beide niveaus is essentieel.

3.2.1 Droogtecommissie (Vlaams niveau)

De Droogtecommissie op Vlaams niveau is **ingebod in de CIW-werking**, wat invulling geeft aan de opdracht van 21 juni 2017 van voormalig minister J. Schauvliege aan de CIW m.b.t. het opnemen van een rol als droogtecoördinator.

¹ De opvolging binnen de PG WDRB Reactief gebeurt op basis van input van experts (experts binnen de organisaties die de betreffende indicatoren opvolgen) en van (leden van de) SubWG Grondwater

De samenstelling, de wijze van bijeenroeping, vergadering en verslaggeving en de taakstelling van de Droogtecommissie is vastgelegd in het huishoudelijk reglement van de Droogtecommissie. Dit huishoudelijk reglement is als bijlage aan dit draaiboek toegevoegd.

Taakstelling

De Droogtecommissie heeft voornamelijk een rol in **informatie-uitwisseling**, als **signaalfunctie** voor het aanzetten tot het nemen van **preventieve maatregelen**, en in **coördinatie/afstemming van maatregelen**. Specifiek kan het gaan om:

- Het prioriteren van maatregelen obv het afwegingskader. Welke maatregelen er uiteindelijk worden genomen, hangt af van de droogtesituatie (ernst) waarmee (heel) Vlaanderen of een regio geconfronteerd wordt;
- Het verzekeren van een geïntegreerde, gecoördineerde aanpak m.b.t het nemen van beslissingen en te nemen maatregelen;
- Het zorgen voor afgewogen antwoorden/oplossingen op vragen vanuit de verschillende sectoren ten gevolge van de genomen beslissingen (vb. voor landbouw: vragen van landbouwers: waar kan ik nog water capteren, welke zijn de voorwaarden, hoe evolueert de kwaliteit, zicht op alternatieve waterbronnen/watervoorraden,...);
- De afstemming met andere draaiboeken die bepaalde instanties mogelijks hebben of maken n.a.v. (droogte en waterschaartse)crisissen (vb. Bij het Departement LV is een crisismanagement draaiboek in ontwerp.);
- Bij grensoverschrijdende droogte en/of waterschaartse: de overheden van de andere gewesten en/of aangrenzende regio's informeren en afspraken maken inzake de afstemming van maatregelen ;
- Het formuleren van aanbevelingen naar de gouverneurs en de kabinetten van de betrokken ministers over de te nemen maatregelen.
- Het informeren van het provinciaal droogteoverleg.

De Droogtecommissie heeft het mandaat om zelf maatregelen te nemen die passen binnen de bevoegdheden van de leden, d.w.z. dat de voorstellen niet meer moeten bekrachtigd worden door de plenaire vergadering van de CIW.

De bevoegdheden van de Droogtecommissie met betrekking tot maatregelen drinkwater zijn beperkt tot maatregelen die nodig zijn om de bronnen (grond- en oppervlaktewater) te beschermen in geval van waterschaarste door droogte (en dus niet wanneer beperkingen op het drinkwaterverbruik nodig zouden zijn omwille van technische problemen, piekverbruiken, ...).

De Droogtecommissie maakt afspraken over de **communicatie** bij droogte en waterschaarste. Dit kan gaan over:

- de eventuele noodzaak om over algemene aspecten te communiceren (zie paragraaf 2.1.4). De partners communiceren zelf over de door hen uitgevaardigde maatregelen. Afhankelijk van

de droogtesituatie kan het evenwel nodig zijn om te communiceren over de algemene aspecten van een droogtesituatie die zich voordoet in heel Vlaanderen. Deze informatie wordt verspreid via de website www.opdehoogtevandroogte.be;

- afstemmen persberichten: de Droogtecommissie zal geen persberichten verspreiden, wel kan ze instaan voor de afstemming van de persberichten uitgevaardigd door de partners en initiatiefnemers van maatregelen;
- de communicatiekanalen;
- de afstemming van de berichtgeving.

3.2.2 Taskforce Droogte

Samenstelling

De Taskforce Droogte bestaat uit een vertegenwoordiging van de waterbeheerders aangevuld met de provinciegouverneurs en wordt voorgezeten door de CIW-voorzitter.

Taakstelling

De Taskforce Droogte maakt een beleidsmatige afweging van de aanbevelingen met betrekking tot maatregelen en afstemming communicatie ter voorbereiding van de Droogtecommissie.

3.2.3 Provinciaal droogteoverleg

Samenstelling

De provinciegouverneur zit het overleg voor.

De samenstelling van het provinciaal droogteoverleg is flexibel naargelang de noodzaak.

Taakstelling

- Zie taakstelling Droogtecommissie (zie punt 3.2.1 en bijlage 3), maar dan op provinciaal niveau. Het provinciaal droogteoverleg informeert de Droogtecommissie.

3.2.4 CIW Projectgroep Waterschaartse en Droogterisicobeheer Reactief

Samenstelling

De CIW Projectgroep Waterschaartse en Droogterisicobeheer Reactief (PG WDRB R) ressorteert onder de Werkgroep Waterkwantiteit (WG WK) en bestaat uit een vertegenwoordiging van de CIW-leden, aangevuld met een vertegenwoordiging van de federale crisisdiensten van de provinciegouverneurs.

Taakstelling

De taakstelling van de PG WDRB R is tweeledig.

Eenzijds staat de projectgroep in voor de voorbereiding van mogelijke waterschaarstes en droogtes o.a. door middel van het opstellen van een coördinatiedraaiboek.

Anderzijds staat de PGWDRB R in voor de operationele opvolging van de waterschaarste- en droogtetoestand in Vlaanderen en het formuleren van aanbevelingen met betrekking tot te nemen maatregelen naar het Provinciaal Overleg, Taskforce Droogte en Droogtecommissie.

BIJLAGE 1

A. SECTORALE REACTIEVE DROOGTE-INDICATOREN

Verantwoordelijk:			WL	VMM	VMM	VMM	VMM	VMM	K MI	K MI	K MI	K MI	ILVO	ILVO	ILVO
Statu	Beschrijving	Mogelijke maatregelen	Q (7dagen)	*Gecombineerde droogte-indicator	Relatieve grondwaterindicator voor impact van droogte op vegetatie	Gecombineerde grondwaterindicator voor impact van droogte op kleinschalige watervoorziening	Concentratie opgeloste zuurstof (impact droogte op ecologie)	Geleidbaarheid als indicator voor verzilting	SPI -1	SPI -3	SPI -6	SPI -12	SPEI 1	SPEI 3	Cumulatief neerslagtekort
groen	Normaal	geen	> Q90	SPI-1 > -2 EN SPI-3 > -1.5	Niet voldaan aan condities voor geel, oranje of rood.	Niet voldaan aan condities voor geel, oranje of rood.	<25% van de meetpunten en < 6 mg O ₂ /l	<25% van de meetpunten > 2.000 μS/cm	> -1.0	> -1.0	> -1.0	> -1.0	> -1.0	> -1.0	< P75

geel	Droog	Waarschuwing, vrijwillige water beperkingen, preventieve maatregelen	P90>Q dag>P95	SPI-1 ≤ -2 OF SPI-3 ≤ -1.5	>50% peilputten minstens de voorbije 14 dagen onder "relatieve" P30	>50% peilputten onder "relatieve" én "absolute" P30	>25% van de meetpunten en < 6 mg O ₂ /l	>25% van de meetpunten > 2.000 μS/cm		-1.0 tot -1.5	-1.0 tot -1.5	-1.0 tot -1.5	-1.0 tot -1.5	Overschrijding P75
oranje	Erg droog	Verplichte water beperkingen	P95>Q dag>P99	SPI-1 ≤ -2 OF SPI-3 ≤ -1.5 EN overschrijdingspercentage neerslagtekort ≤ 10	>50% peilputten minstens de voorbije 14 dagen onder "relatieve" P20	>50% peilputten onder "relatieve" én "absolute" P20	>25% van de meetpunten en < 4 mg O ₂ /l	>25% van de meetpunten > 4.000 μS/cm		-1.5 tot -2.0	-1.5 tot -2.0	-1.5 tot -2.0	-1.5 tot -2.0	Overschrijding P90
Rood	Extreem droog	Uitzonderlijke beperkingen	Q dag<P99	SPI-1 ≤ -2 OF SPI-3 ≤ -1.5 EN overschrijdingspercentage neerslagtekort ≤ 5	>50% peilputten minstens de voorbije 14 dagen onder "relatieve" P10	>50% peilputten onder "relatieve" én "absolute" P10	>25% van de meetpunten en < 2 mg O ₂ /l	>25% van de meetpunten > 8.000 μS/cm		< -2.0	< -2.0	< -2.0	< -2.0	Overschrijding P95

Indicator 7 daags gemiddeldeafvoer Waterwegen (Q (dag)) (Leverancier Waterbouwkundig Laboratorium):

Per bekken worden de gemiddelde 7-dagelijks gemeten debieten van een debietsmeetpost met een voldoende lange tijdsreeks en min of meer natuurlijk bepaalde afvoer vergeleken met een aantal kenmerkende percentielen voor deze specifieke dag. De grenzen liggen voorlopig vast op het 90ste (geel), 95ste (oranje) en 99ste (rood) percentiel. Deze grenzen kunnen bijgestuurd worden in functie van de ervaring bij het gebruik van de indicator. Voor meer inhoudelijke informatie over deze indicator: hic@vlaanderen.be. Deze indicator is niet van toepassing in de volgende bekkens: Brugse Polders, Gentse Kanalen, Benedenschelde.

Gecombineerde droogte-indicator VMM (Leverancier Vlaamse Milieumaatschappij):

De gecombineerde droogte-indicator (GDI) van VMM levert informatie met bijhorende drempels over meteorologische droogte ter hoogte van pluviografen van de VMM. Deze indicator maakt gebruik van de SPI-1 en SPI-3 indicatoren (gebaseerd op neerslag, voor definitie hiervan: zie ook verder hieronder) en het neerslagtekort (gebaseerd op neerslag en verdamping) en is opgedeeld in verschillende niveaus waaraan verschillende acties gekoppeld worden. Voor informatie m.b.t. de aparte indicatoren: [https://www.waterinfo.be/default.aspx?path=NL/Algemene Info/Help droogte](https://www.waterinfo.be/default.aspx?path=NL/Algemene%20Info/Help%20droogte). Een aggregatie van deze puntmetingen per hydrografisch bekken is uitgewerkt op basis van de GDI die voor minstens één derde van de puntlocaties gelegen in het bekken de drempels overschrijdt. De VMM plant in de toekomst een verdere optimalisatie en uitbreiding van deze indicator.

Een relatieve grondwaterindicator voor impact van droogte op vegetatie (Leverancier Vlaamse Milieumaatschappij):

De indicator vergelijkt de grondwaterstand op een gegeven dag met de grondwaterstanden die op diezelfde plaats en dag van het jaar zijn voorgekomen in het verleden. De indicator evalueert dus de droogtetoestand rekening houdend met de tijd van het jaar. Zo kunnen ook relatief lage grondwaterstanden in het voorjaar als droogte aangeduid worden. De indicator kleurt respectievelijk rood, oranje of geel op een bepaalde plaats en dag zodra de grondwaterstand er minstens 14 dagen onder de p10, p20 of p30 (situatie met overschrijdingskans van 10, 20 of 30%) is gebleven. De indicator kleurt respectievelijk rood, oranje of geel voor een bekken als minstens de helft van de putten in dat bekken kleurcode rood, oranje of geel heeft. Deze indicator is voorlopig nog niet

ter beschikking voor het Leiebekken.

Een gecombineerde grondwaterindicator voor impact van droogte op kleinschalige watervoorziening (*Leverancier Vlaamse Milieumaatschappij*):

De gecombineerde grondwaterindicator is onder meer bedoeld om de impact van droogte op kleinschalige watervoorziening door ondiepe winningsputten te evalueren. De kans dat die putten droogvallen in het voorjaar is klein omdat de grondwaterstand in die periode van het jaar gewoonlijk hoog is. De indicator houdt daarom rekening met alle situaties die op die plaats al zijn voorgekomen, ook in andere seizoenen, om de overschrijdingskans van een bepaalde grondwaterstand te bepalen. Alleen als de overschrijdingskans zowel absoluut (ten opzichte van alle situaties) als relatief (ten opzichte van de situaties op die dag van het jaar) beschouwd minstens 10, 20 of 30% bedraagt, wordt per peilput respectievelijk een kleurcode rood, oranje of geel toegekend. De gecombineerde grondwaterindicator wordt bepaald per bekken en kleurt respectievelijk rood, oranje of geel voor een bekken als minstens de helft van de putten in dat bekken kleurcode rood, oranje, geel heeft. Deze indicator is voorlopig nog niet ter beschikking voor het Leiebekken.

De concentratie opgeloste zuurstof ten gevolge van droogte (*Leverancier Vlaamse Milieumaatschappij*):

De concentratie opgeloste zuurstof is een van de belangrijkste waterkwaliteitsvariabelen bij droogtestress. Bij te lage zuurstofconcentratie verdwijnen gevoelige soorten en kan vissterfte optreden. Voor de rapportering kan gebruik gemaakt worden van de resultaten van het oppervlaktewatermeetnet van de VMM. In periodes van droogte kan overwogen worden om extra metingen uit te voeren. Volgende drempels worden voorgesteld: geel (< 6 mg/l), oranje (< 4 mg/l), rood (< 2 mg/l). De indicator kleurt voor een bekken respectievelijk rood, oranje of geel als in minstens 25% van de meetpunten gelegen in speerpunt- en aandachtsgebieden van dat bekken een gehalte aan opgeloste zuurstof wordt opgetekend die lager ligt dan 2 mg/l, resp. 4 mg/l en 6 mg/l.

De geleidbaarheid als indicator voor verzilting van oppervlaktewater door droogte (*Leverancier Vlaamse Milieumaatschappij*):

De geleidbaarheid is een goede indicator voor de hoeveelheid opgeloste zouten in water. Droogte kan, zeker in poldergebieden, mee de oorzaak zijn van sterk stijgende zoutgehaltes in het oppervlaktewater. Deze stijging kan een negatieve impact hebben op o.a. landbouw, drinkwaterwinning en natuur. Voor de rapportering kan gebruik gemaakt worden van de resultaten van het oppervlaktewatermeetnet van de VMM. In periodes van droogte kan overwogen worden

om extra metingen uit te voeren. Volgende drempels worden voorgesteld: geel (> 2.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$), oranje (> 4.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$), rood (> 8.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$) voor zoete watersystemen. De indicator kleurt respectievelijk rood, oranje of geel voor een bekken als minstens de 25% van de meetpunten in dat bekken de kleurcode rood, oranje of geel heeft. Deze indicator is enkel relevant en wordt dus enkel opgevolgd in de bekkens van de IJzer en van de Brugse Polders.

SPI-1, SPI-3, SPI-6 en SPI-12 (*Leverancier KMI*):

De “Standardized Precipitation Index” (SPI) geeft weer hoe droog of hoe nat een voorbije periode (bv. voorbije drie maand bij SPI-3) was ten opzichte van dezelfde periode van het jaar in de voorbije 30 jaar op dezelfde locatie. Deze waardes worden door het KMI uitgerekend op basis van hun langjarige rasterdatabank met ruimtelijk verspreide dagneerslag. Een positieve SPI-waarde wijst op een nattere periode, een negatieve SPI-waarde op een drogere periode.

De SPEI 1/SPEI 3 (integratie van respectievelijk 30 en 90 dagen) als indicator voor landbouwkundige droogte (*Leverancier ILVO*):

De standardized Precipitation and Evapotranspiration Index (SPEI) maakt gebruik van het verschil tussen neerslag en evapotranspiratie (Vicente-Serrano et al., 2010). Verder werkt deze net als de SPI, maar houdt dus wel rekening met evapotranspiratie om landbouwkundige droogte realistisch in te schatten. Dit is het voornaamste verschil met meteorologische droogte. Een goede index voor landbouwkundige droogte zal dus steeds de evapotranspiratie (ET) of potentiële evapotranspiratie (PET) mee in rekening brengen. Deze kan worden berekend aan de hand van Penman of Penman-Monteith vergelijkingen (Allen et al., 1998), en maakt gebruik van de omgevingsvariabelen temperatuur, instraling, windsnelheid en relatieve vochtigheid van de lucht. Een aantal andere PET modellen gebruikt enkel temperatuur als input, wat als voordeel heeft dat deze data vrijwel overal te vinden zijn (Thronthwaite, 1948).

Cumulatief neerslagtekort als indicator voor landbouwkundige droogte (*Leverancier ILVO*):

Het cumulatief neerslagtekort (CNT) wordt berekend door het dagelijkse verschil tussen evapotranspiratie en neerslag dag na dag te cumuleren. Zolang het CNT negatief is wordt de waarde ge-reset op 0. Dit wordt vergeleken met historische waarden: wanneer het actueel CNT hoger is dan 90% van de historische waarden spreekt men van ‘uitzonderlijk’, wanneer het hoger is dan 95% van de historische waarden spreekt men van ‘zeer uitzonderlijk’.”

B.SECTORALE REACTIEVE WATERSCHAARTSE-INDICATOREN (IMPACT)

Bekken	Parameter	Grens 'geel'	Grens 'oranje'	Grens 'rood'	Mogelijke impact 'geel'	Mogelijke impact 'oranje'	Mogelijke impact 'rood'
IJzerbekken	Daggemiddeld peil IJzer Lo-Fintele	10 cm onder streefpeil	15 cm onder streefpeil	20 cm onder streefpeil	Eerste maatregelen, bv. buis van Kanaal Plassendale-Nieuwpoort openen	Volgende maatregelen vereist indien mogelijk; bv. watertoevoer vanuit KPN via Sint-Jorissluis	Mogelijke maatregelen volstaan niet meer. Instellen diepgangbeperkingen
Leiebekken	Som 7 daags gemiddelde debieten Leie Machelen en Bovenschelde Gavere	30 m ³ /s	20 m ³ /s	15 m ³ /s	Eerste maatregelen, bv. reductie stuwafvoeren en lekdebieten	Volgende maatregelen nodig: bv. beperken schutverliezen	Diepgangbeperkingen. Standaardmaatregelen volstaan niet meer om zowel te voldoen aan verdrag met Nederland, een ecologisch verantwoord bovendebiet naar de Schelde te sturen en geen diepgangbeperkingen voor scheepvaart te moeten afkondigen
Bovenscheldebekken	Som 7 daags gemiddelde debieten Leie Machelen en Bovenschelde Gavere	30 m ³ /s	20 m ³ /s	15 m ³ /s	Eerste maatregelen, bv. reductie stuwafvoeren en lekdebieten	Volgende maatregelen nodig: bv. beperken schutverliezen	Diepgangbeperkingen. Standaardmaatregelen volstaan niet meer om zowel te voldoen aan verdrag met Nederland, een ecologisch verantwoord bovendebiet naar de Schelde te sturen en geen diepgangbeperkingen voor scheepvaart te moeten afkondigen
Gentse Kanalen	Som 7 daags gemiddelde debieten Leie Machelen en Bovenschelde Gavere	30 m ³ /s	20 m ³ /s	15 m ³ /s	Eerste maatregelen, bv. reductie stuwafvoeren en lekdebieten	Volgende maatregelen nodig: bv. beperken schutverliezen	Diepgangbeperkingen. Standaardmaatregelen volstaan niet meer om zowel te voldoen aan verdrag met Nederland, een ecologisch verantwoord bovendebiet naar de Schelde te sturen en geen diepgangbeperkingen voor scheepvaart te moeten afkondigen

Brugse Polders	Som 7 daags gemiddelde debieten Leie Machelen en Bovenschelde Gavere	30 m ³ /s	20 m ³ /s	15 m ³ /s	<i>Eerste maatregelen, bv. reductie stuwafoeren en lekdebieten</i>	<i>Volgende maatregelen nodig: bv. beperken schutverliezen</i>	<i>Diepgangbeperkingen. Standaardmaatregelen volstaan niet meer om zowel te voldoen aan verdrag met Nederland, een ecologisch verantwoord bovendebiet naar de Schelde te sturen en geen diepgangbeperkingen voor scheepvaart te moeten afkondigen</i>
Beneden-Zeescheldebekken	7 daags gemiddeld debiet Melle en 6 maandelijks gemiddelde debiet Melle	/	/	7 daags lager dan 2 m ³ /s of 6 maandelijks lager dan 16 m ³ /s	/	/	<i>op basis studie UA</i>
Denderbekken	Daggemiddeld peil Dender opwaarts Geraardsbergen	10 cm onder streefpeil	15 cm onder streefpeil	20 cm onder streefpeil	<i>Eerste maatregelen, bv. Zomerbalken steken</i>	<i>Volgende maatregelen vereist indien mogelijk; bv. beperkingen in schuttingen</i>	<i>Mogelijke maatregelen volstaan niet meer. Dender zakt (hard) onder streefpeil. Diepgangbeperkingen.</i>
Maasbekken	7 daags gemiddelde Onverdeelde Maasafvoer Luik/Maas	130 m ³ /s	60 m ³ /s	30 m ³ /s	<i>Eerste maatregelen mogelijk bv. stilleggen WKC's of terugpompen</i>	<i>Volgende maatregelen mogelijk (zuinig schutten, gedeeltelijk sluiten watervangen)</i>	<i>diepgangbeperkingen mogelijk</i>
Gentse Kanalen (2)	Som 2 maandelijks gemiddelde Q Evergem+ Q Mendonk+2 m ³ /s (Toetsing Verdrag)	Lager dan 17 m ³ /s	Lager dan 15 m ³ /s	Lager dan 13 m ³ /s	<i>Vermindering toevoer via stuw Evergem</i>	<i>Aanhoudende periodes van minimale toevoer via stuw Evergem. Dreigende schending verdrag België-Nederland</i>	<i>Aanhoudende periodes van minimale toevoer via stuw Evergem. Schending verdrag België-Nederland. Verzilting kanaal Gent-Terneuzen</i>

Gentse Kanalen (3)	Daggemiddeld peil Opwaarts Beernem (Groot Pand)	Lager dan 5.61 mTAW	Lager dan 5.51 mTAW	Lager dan 5.41 mTAW	<i>Overweging diepgangbeperking -20cm</i>	<i>Diepgangbeperking -20cm</i>	<i>Diepgangbeperking -30cm</i>
---------------------------	---	---------------------------	---------------------------	---------------------------	---	------------------------------------	--------------------------------

(*) Demer-, Nete- en Dijle-Zenne bekken zijn niet opgenomen in de impact indicator gelet dat deze minder relevant zijn voor de scheepvaart

BIJLAGE 2: ECOLOGISCHE KWETSBAARHEID DROOGTE: ONDERBOUWING VAN MAATREGELEN VOOR CAPTATIEBEPERKINGEN

1. Voorstel van aanpak

Voor de aanpak werd in 3 stappen gewerkt:

- Opmaak kwetsbaarheidskaart: doel is een onderscheid te maken tussen ecologisch zeer kwetsbare, ecologisch kwetsbare en ecologische minder kwetsbare waterlopen. Het idee is dat hoe kwetsbaarder de waterloop, hoe strenger de beschermingsmaatregelen uitgewerkt worden.
- Uitwerking differentiatie volgens waterlooptype: Het is evident dat kleinere waterlopen met een beperkt debiet een grotere impact ondervinden van droogte dan grotere waterlopen.
- Bepaling van drempels rekening houdende met de verschillende waterlooptypes en rekening houdende met de ecologische kwetsbaarheid van waterlopen.

1.1. Ecologische kwetsbaarheid

Om de ecologische kwetsbaarheid te bepalen werd er voor geopteerd om rekening te houden met de aanwezigheid van kwetsbare vissoorten en het habitatype 3260 (Ondiepe beken en rivieren met goede structuur en watervegetaties). Deze aanpak werd ook geadviseerd door het INBO (zie INBO.A.3957: Advies over het belang van een watercaptatieverbod in ecologisch zeer kwetsbare kleine beken en bronbeken)

Het gebruik van macro-invertebraten bleek niet haalbaar voor deze aanduiding (link met droogte te weinig gekend). Het is wel duidelijk dat de vissoorten goede indicatoren zijn voor de ecologische kwetsbaarheid van waterlopen en ook dienst kunnen doen als parapluoorten voor andere organismen.

Volgende keuzes werden gemaakt:

- *Ecologisch zeer kwetsbaar: aanwezigheid of tot doel gestelde uitbreiding van beekprik, rivierdonderpad en habitatype 3260 / aanwezigheid van grote modderkruiper*

Beekprik, rivierdonderpad en grote modderkruiper zijn drie vissoorten van bijlage 2 van de Habitatrichtlijn met een ongunstige regionale staat van instandhouding. Voor beekprik en rivierdonderpad is een soortbeschermingsplan opmaakt. Voor de grote modderkruiper is een soortbeschermingsplan in voorbereiding. Het aantal populaties grote modderkruiper in Vlaanderen is zeer beperkt (nvdr. de kennis over de verspreiding is wel beperkt, bijkomend onderzoek wordt opgestart). Voor al deze soorten geldt dat verdroging van hun habitat nefast kan zijn. Verdroging van deze waterlopen door menselijke ingrepen (bvb. captatie, versnelde afvoer,...) moet dan ook maximaal voorkomen worden. Het actuele voorkomen van deze soorten beperkt is tot relictpopulaties. Deze soorten weinig mobiel zijn en omwille van hun levenswijze zeer gevoelig voor droogval. Een watertekort op deze waterlopen kan dus leiden tot onherstelbare schade. Ook voor de instandhouding van habitatype 3260 is de aantasting van de natuurlijke waterpeildynamiek door wateronttrekking een bedreiging.

- *Ecologisch kwetsbaar: aanwezigheid of tot doel gestelde uitbreiding van kleine modderkruiper / aanwezigheid van serpeling, kopvoorn en kwabaal.*

Kleine modderkruiper is eveneens een beschermde vissoort van bijlage 2 van de Habitatrichtlijn met een ongunstige regionale staat van instandhouding. Deze soort heeft een iets ruimer verspreidingsgebied en komt naast in waardevolle stromende waterlopen ook in stilstaande wateren voor. De soort is ook iets minder gevoelig voor verdroging dan beekprik, rivierdonderpad en grote modderkruiper. Serpeling, kopvoorn en kwabaal zijn 3 regionaal belangrijke vissoorten die ook bij de opmaak van de prioriteitenkaart voor vismigratie geselecteerd werd als gidsoorten. De aanduiding van de ecologisch kwetsbare waterlopen werd door deze keuze afgestemd op de vismigratiekaart.

- *Ecologisch minder kwetsbare waterlopen: andere onbevaarbare waterlopen*

Deze waterlopen zijn ecologisch minder kwetsbaar. Dit betekent echter niet dat we voor deze waterlopen geen aandacht moeten hebben. Het is evident dat we voor elke waterloop een minimum beschermingsniveau beogen. Bovendien bevat deze groep waterlopen ook heel wat waterlopen gelegen in aandachts- en speerpuntgebieden waarbij het de bedoeling is om op vrij korte termijn de goede ecologische toestand te realiseren.

1.2. Waterlooptypes

De indeling en beschrijving van de waterlopen is gebaseerd op de studie "Onderzoek naar de verspreiding en typologie van ecologisch waardevolle waterlopen in het Vlaamse Gewest" (Schneiders & Wils, 1995). Om het mogelijk te maken een typologie op te stellen voor alle waterlopen in Vlaanderen werd het grote

aantal biotische (macro-invertebraten, waterplanten en vissen) en abiotische (morfometrische en fysisch-chemische) gegevens van de verschillende stroomgebieden samengevoegd. Dit resulteerde in een typologie die gebaseerd is op biotische variabelen, aangevuld en verfijnd met abiotische variabelen (zie <https://www.inbo.be/nl/waterlopen>). Voor deze oefening wordt geopteerd voor een eenvoudigere indeling:

- Kleine beken (incl. bronbeken)
- Grote beken
- Kleine rivieren, grote en zeer grote rivieren
- Kunstmatige waterloop in vlakke gebieden (veelal wordt de term “polderwaterloop” gebruikt voor deze waterlopen in de wetenschappelijke literatuur; om verwarring te vermijden met het werkingsgebied van polders en wateringen wordt deze term in dit kader niet gebruikt)

Kleine en grote beken, kleine, grote en zeer grote rivieren zijn waterlopen die een stromend karakter hebben. Kunstmatige waterlopen in vlakke gebieden zijn door de mens gegraven systemen, die meestal omwille van het lage verval geen of weinig stroming kennen. Het peil in deze waterlopen wordt nagenoeg altijd bepaald door de aanwezigheid van stuwen of pompgemalen. Het gaat voornamelijk over waterlopen in poldergebieden (kust- of Scheldepolders).

2. Bepaling van drempels

Cruciaal is natuurlijk om te bepalen wanneer de ecologische doelstellingen voor een waterloop in gevaar komen omwille van een te lage waterafvoer en/of een te beperkte hoogte van de waterkolom.

Het voordeel van een afwegingskader voor debiet is dat dit een éénduidiger parameter is voor een waterloop. Het debiet dat je meet op een bepaalde locatie zal verhoudingsgewijs overeenkomen met een meetpunt meer af- of opwaarts in de waterloop. In Vlaanderen beschikken we over ongeveer 100 meetposten die debiet meten. Voor de meeste van deze posten zijn langdurige meetreeksen beschikbaar.

De waterhoogte kan zeer sterk variëren over een traject van een waterloop. De bepaling van de waterhoogte is dan ook minder eenduidig. In Vlaanderen zijn ruim 100 meetposten die enkel de waterhoogte meten. Daarnaast kunnen waterdieptes ook eenvoudig manueel gemeten worden.

Door het Instituut voor Natuur en Bos werden op basis van literatuur volgende drempels (zie tabel 1) voorgesteld.

Tabel 1: ecologische drempelwaarden op basis van literatuur (INBO)

Type	kenmerkende diepte (m)	drempelwaarde captatieverbod
------	------------------------	------------------------------

bronbeken	< 0,25	n.v.t.
kleine beek	< 1	0,65
grote beek	< 1,5	0,75
kleine Kempense beek	< 0,75	0,65
grote Kempense beek	< 1,75	0,75

Zeker voor de kleinere waterlopen lijken de voorgestelde drempels in de praktijk niet haalbaar. In overleg met de waterbeheerders en experts worden volgende de drempels in tabel 2 voorgesteld. Deze drempels worden als richtwaarden voorgesteld. Op basis van verdere kennisopbouw kunnen deze drempels in de toekomst verder verfijnd worden.

Tabel 2: drempelwaarden

	Zeer kwetsbaar	kwetsbaar	Minder kwetsbaar
Kleine beek (incl. bronbeek)		Q90/P10 (of 25 cm)	Q95/P05 (of 20 cm)
Grote beek	Q90/P10 (of 50 cm)	Q95/P05 (of 40 cm)	Q98/P02 (of 25 cm)
Kleine, grote en	Q95/P05	Q98/P02	Geen

zeer grote rivier	(of 75 cm)	(of 50 cm)	beperkingen
-------------------	------------	------------	-------------

Voor de berekening van de P-waarden (of Q-waarden) wordt gebruik gemaakt van een 14-daags gemiddelde. Op die manier worden tijdelijke dalingen afgevlakt en wordt ook voorkomen dat onstabiele waarden bekomen worden. Bijvoorbeeld P05/Q95 betekent dat de waterlopen 95% van de tijd een hoger debiet hebben. Door VMM werd een evaluatie gemaakt van de debietmeters voor de zomers 2017-2019 en ook voor “normale” zomers. Hieruit blijkt dat in het algemeen de voorgestelde drempels aansluiten op de periodes waarbij de voorbije jaren beperkingen ingesteld werden.

Voor de waterdieptes is deze analyse nog niet helemaal afgerond. Er wordt ook nog nagegaan of daar eveneens met een overschrijdingsdrempel (H90/H95/H98) gewerkt kan worden. De drempel voor de kwetsbare kleine beken werden bepaald op basis van de metingen van de provincies Limburg en Antwerpen in 2019.

Gezien de kunstmatige waterlopen in vlakke gebieden meestal een zeer laag debiet hebben en een kunstmatig peil ingesteld wordt, is het niet logisch om voor dit type van waterlopen te opteren voor een minimale waterdiepte. Het is aangewezen voor deze waterlopen maatregelen te nemen wanneer het streefpeil niet meer bereikt kan worden. Voor de meeste kunstmatige waterlopen in vlakke gebieden moet het streefpeil nog bepaald worden.

Voor de ecologische zeer kwetsbare kleine beken wordt voorgesteld om minstens in periodes van droogte een captatieverbod te adviseren (zie ook INBO.A.3957: Advies over het belang van een watercaptatieverbod in ecologisch zeer kwetsbare kleine beken en bronbeken). De motivatie hiervoor is dat dit zeer kwetsbare waterlopen zijn met een klein debiet. Indien er tijdens een droogteperiode captaties gebeuren heeft dit logischerwijze meteen een grote impact. Bovendien blijft het aantal captaties in veel van deze waterlopen beperkt en is de waterbeschikbaarheid ook zeer beperkt zodat de impact voor industrie, landbouw en huishoudens van deze maatregel beperkt is. Bij de verdere bespreking van het reactief afwegingskader wordt voorgesteld om te bekijken of het aangewezen is om voor deze waterlopen een permanent captatieverbod in te stellen. De juridische haalbaarheid zal daarna ook onderzocht moeten worden. Het is evident dat voor deze waterlopen minimaal de drempels voor kwetsbare kleine beken van toepassing zijn.

3. Afbakening van waterloopzones voor beperkingen inzake watercaptatie

Op basis van de kwetsbaarheidskaart en de kaart met de waterlooptypes wordt een maatregelenkaart uitgewerkt. Doel van deze kaart is aan te duiden waar

maatregelen inzake captatiebeperkingen noodzakelijk zijn om de ecologische doelstellingen niet in gevaar te brengen.

Volgens beslisregels werden hiervoor uitgewerkt:

- Een maatregel op een waterloopsegment wordt altijd doorvertaald naar de stroomopwaartse afstroomgebieden.
- Een maatregel op een waterloopsegment wordt niet doorvertaald naar de stroomafwaartse afstroomgebieden.
- VHA-zones/afstroomgebieden worden opgedeeld wanneer er (zeer) kwetsbare waterlopen aanwezig zijn indien nodig. Op die manier wordt het captatieverbod enkel ingesteld in de (zeer) kwetsbare waterlopen en niet op andere waterlopen in deze VHA-zone wanneer de drempels voor de (zeer) kwetsbare waterlopen overschreden werden.
- Een maatregelzone stopt bij voorkeur aan een fysiek herkenningspunt zoals een brug, weg, duiker, stuw of samenvloeiing van waterlopen.
- Indien er meerdere geschikte debietmeters aanwezig zijn in een stroomgebied, wordt nagegaan welke debietmeter het meest representatief is.
- Zijlopen of bovenlopen volgen mee de debietmeter op de hoofdwaterloop. Indien een zijloop extra moet worden beschermd, dient een apart meetpunt op de zijwaterloop te worden voorzien waarbij een afzonderlijk afstroomgebied moet bepaald worden.
- Waterlopen met eenzelfde kwetsbaarheid kunnen samengenomen worden in 1 afstroomgebied indien deze verbonden zijn.
- Wanneer bij een grote waterloop verschillende kleine zijlopen met beperkt stroomgebied voorkomen, wordt geopteerd om 1 representatieve waterloop te voorzien van een meetpunt dat kan worden doorvertaald naar de overige zijlopen.
- Voor minder kwetsbare waterlopen wordt maximaal gewerkt met VHA-zones of deelbekkens als afbakening. Indien er in dit gebied een representatieve debietmeter voorhanden is, kan deze worden gebruikt om een uitspraak te doen voor heel de VHA-zone of heel het deelbekken.
- Voor grensoverschrijdende waterlopen wordt via bilateraal overleg afstemming gezocht met de andere regio/land (Wallonië, Nederland, Frankrijk).

Per afstroomgebied worden de debiet- en peilmeters geselecteerd die ingezet worden om te bepalen of de drempels al dan niet bereikt worden. Wanneer er geen representatieve meetpunten beschikbaar zijn voor (zeer) kwetsbare waterlopen, zullen de bevoegde waterbeheerders manuele waterhoogtemetingen uitvoeren. Dit is logischerwijze voornamelijk noodzakelijk voor de fijnmazige bovenlopen. Voor minder kwetsbare waterlopen zal maximaal met extrapolaties of terreinwaarnemingen gewerkt worden.

Door deze werkwijze bekomen we een kaart met afstroomgebieden die gebiedsdekkend voor Vlaanderen is. Elk afstroomgebied kan 2 kleuren krijgen: rood of groen (captatiebeperking wenselijk of niet). Binnen een afstroomgebied kan er eventueel voor geopteerd worden om op de hoofdwaterloop toch captatie toe te laten.

De bedoeling is dat deze kaart zowel bruikbaar is voor de voorbereiding als de presentatie van de maatregelen:

- Ter voorbereiding van de overlegvergadering: voorstel op basis van de meetwaarden
- Na beslissingen: presentatie kaart op Vlaamse en provinciale websites

4. Waterlopen in veengebieden

Door ANB werd voorgesteld om bij de uitwerking van de afwegingen ook voldoende aandacht te hebben voor veengebieden. De bescherming van veengebieden is belangrijk, zowel vanuit oogpunt natuur, als vanuit het oogpunt waterconservering en voor de voorkoming van de afbraak van het veen (behoud C-opslag). De bescherming van veengebieden dient nog verder vorm gegeven te worden. Hiertoe zullen initiatieven genomen worden in het kader van het waterschaarste- en droogterisicobeheerplan als onderdeel van het volgende stroomgebiedbeheerplan.

Het voorstel is om voor 2020 al maatregelen te nemen voor waterlopen in veengebieden die tevens gelegen zijn binnen beschermde natuurgebieden (SBZ, VEN, erkende natuurrezervaten). Gezien een gebiedsdekkende kaart van de veengebieden die beïnvloed worden door de peilen in de waterlopen nog niet beschikbaar is, wordt deze aanpak nog niet verwerkt in de ecologische kwetsbaarheidskaart, maar worden deze voorstellen per waterloop apart overwogen en bediscussieerd.

5. Oude meanders

In Vlaanderen liggen heel wat oude meanders in de valleien van bevaarbare en onbevaarbare waterlopen. Sommige meanders zijn ecologisch waardevolle ecosystemen en potentiële habitats voor bittervoorn, grote modderkruiper en kroeskarper. Tijdens droge zomers wordt er uit heel wat meanders water gecapteerd door landbouwers om gewassen te beregenen. In een aantal gevallen is dit geen probleem, in andere gevallen vormt captatie een bedreiging voor de natuurwaarden in en rond de meander. Het is dan ook wenselijk om ook voor deze systemen een captatieregeling uit te werken.

Juridisch moeten de meanders onderverdeeld worden in drie types:

1. meanders die verbonden zijn met een bevaarbare waterloop (voor deze waterlopen is er de facto een captatieverbod gezien captatie enkel toegelaten is aan de vaste captatiepunten)
2. meanders die verbonden zijn met een onbevaarbare waterloop (beslissing nodig inzake captatieverbod onbevaarbare waterlopen)
3. volledig afgesloten meanders (captatie is onderhevig aan een voorafgaande aktename of omgevingsvergunning voor grondwaterwinning).

ANB, DVW (gezien veel meanders nog eigendom zijn van DVW en sommige ook aangesloten op de hoofdwaterloop) en de provincies (gezien meerdere waterlopen 2° categorie door deze meanders stromen) maken een analyse en werken een concreet voorstel uit.

BIJLAGE 3: HUISHOUDELIJK REGLEMENT VLAAMSE DROOGTECOMMISSIE

Hoofdstuk I - Oprichting en ontbinding van de Droogtecommissie

Art. 1

§1. De Droogtecommissie wordt opgericht in functie van informatie-uitwisseling en coördinatie van maatregelen bij waterschaarste en droogte, conform de beslissing van de CIW van 16 oktober 2017 tot de oprichting van een Droogtecommissie op Vlaams niveau, ingevolge de opdracht van minister J. Schauvliege, minister bevoegd voor het integraal waterbeleid, van 21 juni 2017 aan de CIW m.b.t. het opnemen van een rol als droogtecoördinator.

§2. De Droogtecommissie is een permanente commissie zoals bepaald in artikel 11 § 1 van het huishoudelijk reglement van de CIW.

Hoofdstuk II - Samenstelling

Art. 2

§ 1. De Droogtecommissie is samengesteld uit de **organisaties die lid zijn van de CIW**, aangevuld met een vertegenwoordiging van de **kabinetten van de betrokken minister(s)** en van **het Vlaams Crisiscentrum CCVO**.

§ 2. Elk lid van de Droogtecommissie duidt een effectief en een plaatsvervangend vertegenwoordiger aan. Als profiel voor de commissieleden worden personen vooropgesteld met zowel een beslissingsmandaat, als voldoende terreinkennis.

§ 3. In de samenstelling wordt de nodige flexibiliteit gehanteerd. In functie van de agenda kan de vergadering uitgebreid worden, bijv. met een vertegenwoordiger van een andere provincie of een andere provinciegouverneur.

§ 4. Wijzigingen in de vertegenwoordiging in de Droogtecommissie worden meegedeeld aan het secretariaat van de Droogtecommissie en aan het CIW-secretariaat. Fundamentele wijzigingen in de samenstelling van de Droogtecommissie moeten voorgelegd worden aan de CIW.

Art. 3

§ 1. De Droogtecommissie wordt voorgezeten door de voorzitter van de CIW.

§ 2. Het secretariaat van de Droogtecommissie bestaat uit de covoorzitters van de CIW werkgroep Waterkwantiteit. Indien zij niet beschikbaar zijn, duidt de voorzitter van de Droogtecommissie één of meerdere andere personen hiervoor aan.

Hoofdstuk III - Bijeenroeping, vergadering en verslaggeving van de Droogtecommissie

Art. 4

De Droogtecommissie komt bijeen ofwel op voorstel van de Projectgroep WDRB Reactief overeenkomstig de procedure van het draaiboek 'coördinatie bij waterschaarste en droogte' en initiatief van de voorzitter, ofwel wanneer een lid hierom verzoekt.

Art. 5

§ 1. De voorzitter stelt, samen met het secretariaat, de ontwerpagenda op voor de vergadering.

§ 2. De uitnodigingen voor de vergadering worden door het secretariaat van de Droogtecommissie samen met de ontwerpagenda elektronisch aan de leden van de Droogtecommissie en aan het secretariaat van de CIW bezorgd. De plaatsvervangende leden worden terzelfdertijd ingelicht.

§ 3. De leden van de Droogtecommissie kunnen schriftelijk bijkomende agendapunten indienen bij het secretariaat van de Droogtecommissie. Op de vergadering kunnen ook nog agendapunten toegevoegd worden.

§ 4. Voor zover mogelijk worden nota's en teksten die betrekking hebben op te behandelen agendapunten door het secretariaat van de Droogtecommissie voor de vergadering aan de leden van de Droogtecommissie en aan het secretariaat van de CIW bezorgd.

Art. 6

De voorzitter, het secretariaat en de leden van de Droogtecommissie kunnen gemotiveerd deskundigen uitnodigen met het oog op een technische en inhoudelijke toelichting bij de bespreking van een specifiek punt.

Art. 7

§ 1. Het secretariaat van de Droogtecommissie is belast met het opstellen en het bewaren van de verslagen van de vergaderingen van de Droogtecommissie en met de rapportering aan de CIW Projectgroep WDRB Reactief over de stand van zaken van de uitvoering van de vooropgestelde taken van de Droogtecommissie.

§ 2. Het verslag van de vergadering bestaat uit:

- 1° de datum van de vergadering;
- 2° de namen van de aanwezigen, van hen die verhinderd waren en van de afwezigen;
- 3° de agenda;
- 4° een korte weergave van de besprekingen en/ of beslissingen per agendapunt;
- 5° een lijst met actiepunten.

§3. De Droogtecommissie streeft er naar om alle beslissingen en adviezen bij consensus te nemen. Indien dit niet mogelijk is, worden de beslissingen en adviezen genomen bij eenvoudige meerderheid van stemmen van de aanwezige organisaties, overeenkomstig de samenstelling van de Droogtecommissie zoals omschreven in art 2 §1. Elke organisatie heeft recht op één stem, ook als meerdere personen van één organisatie aanwezig zijn. Bij staking van stemmen wordt het voorstel verworpen.

Het verslag vermeldt voor elk agendapunt waarover gestemd werd het resultaat van de stemming en geeft desgevallend, met opgave van de organisaties die ze gesteund hebben, de uiteenlopende standpunten weer.

§ 4. Het secretariaat bezorgt het ontwerpverslag aan de leden van de Droogtecommissie en aan het secretariaat van de CIW binnen de werkdag na de vergadering. Indien het ontwerpverslag van een vergadering door omstandigheden niet binnen de afgesproken timing kan worden overgemaakt aan de commissieleden, bezorgt het secretariaat binnen de werkdag na de vergadering minstens een lijst met de afspraken gemaakt op de vergadering aan de leden van de Droogtecommissie.

§ 5. De leden van de Droogtecommissie bezorgen binnen de 2 werkdagen na de bezorging van het ontwerpverslag hierop hun opmerkingen.

Hoofdstuk IV - Taakstelling

Art. 8

§ 1. De Droogtecommissie heeft voornamelijk een rol in **informatie-uitwisseling** en **coördinatie van maatregelen die passen binnen de bevoegdheden van de leden**. In grote lijnen betreft dit :

- het afstemmen en prioriteren van de noodzakelijke maatregelen;
- het maken van afspraken over de communicatie;
- het formuleren van aanbevelingen naar de betrokken gouverneurs en de betrokken ministers over andere te nemen maatregelen;
- het verzekeren van een geïntegreerde, gecoördineerde aanpak;
- grensoverschrijdende afstemming van maatregelen;

§ 2. De Droogtecommissie informeert de betrokken gouverneur(s) in functie van het provinciaal droogteoverleg.

§ 3. Bevoegdheden van de Droogtecommissie met betrekking tot maatregelen drinkwater is beperkt tot maatregelen die nodig zijn om de bronnen (grond- en oppervlaktewater) te beschermen in geval van waterschaarste of droogte en tot afspraken inzake afstemming van communicatie.

Art 9

§ 1. Gedetailleerde afspraken over de taakstelling worden in het draaiboek coördinatie bij waterschaarste en droogte vastgelegd.

Art 10

Het secretariaat van de Droogtecommissie is te bereiken op:

CIW secretariaat: secretariaat_ciw@vmm.be, 053 72 65 07

Secretarissen:

- Niels Van Steenberghe, niels.vansteenbergen@vlaamsewaterweg.be, 0477 29 64 90
- Sofie Herman, s.herman@vmm.be, 0478 73 66 18

Hoofdstuk VI - Algemene bepalingen

Art. 11

De leden van de Droogtecommissie hechten hun goedkeuring aan het huishoudelijk reglement van de Droogtecommissie.

Art. 12

Het huishoudelijk reglement en zijn eventuele toekomstige wijzigingen zijn pas definitief van kracht na goedkeuring door de Droogtecommissie.

Aldus vastgesteld in Brussel, op 22 juni 2018

Voorzitter van de Droogtecommissie

BIJLAGE 4: DROOGTE-OVERLEGSTRUCTUREN EN HUN LEDEN

1. Droogtecommissie
2. Provinciaal droogteoverleg Limburg
3. Provinciaal droogteoverleg Antwerpen
4. Provinciaal droogteoverleg Vlaams-Brabant
5. Provinciaal droogteoverleg Oost-Vlaanderen
6. Provinciaal droogteoverleg West-Vlaanderen
7. CIW Projectgroep Waterschaarste- en Droogterisicobeheer Reactief
8. Taskforce Droogte

BIJLAGE 5: MODELPOLITIEBESLUITEN

Verspilverbod:

PROVINCIE XX.

Politiebesluit

De gouverneur van de provincie **XXX**,

Rechtsgrond(en)

Dit besluit is gebaseerd op:

- de Provinciewet, artikel 128;
- de wet van 6 maart 1818 omtrent de straffen bij onder meer provinciale reglementen vast te stellen, artikelen art. 1 en 2, zoals gewijzigd door de wet van 5 juni 1934.

Motivering

(schrappen of aanvullen wat van toepassing is)

Dit besluit is gebaseerd op het volgende motief / de volgende motieven

- de meteorologische en hydrologische omstandigheden in **Vlaanderen** (aanvullen wat er mis mee is of voor problemen zorgt);
- de thans aanhoudende droogte kan tot gevolg hebben dat er zich moeilijkheden voordoen om een normale drinkwaterbedeling te handhaven;
- de grondwaterstanden staan historisch laag voor deze tijd van het jaar;
- de waterkwaliteit in de waterlopen neemt af bij aanhoudende droogte, wat gezondheidsrisico's voor mens en dier met zich kan meebrengen;
- het besluit van de gouverneur van **xxxxx** waarbij het capteren van water uit onbevaarbare waterlopen werd verboden (eventueel: onvoldoende effect, meer is nodig)
- heel deze situatie zorgt ervoor dat zich om nog erger te voorkomen preventief tijdelijke maatregelen opdringen, onder meer door onnodig verbruik van water tegen te gaan;

BESLUIT:

Artikel 1. Het is verboden water, ongeacht de oorsprong ervan, te gebruiken voor volgende niet-essentiële toepassingen:

- het afspuiten van motorvoertuigen, aanhangwagens en opleggers, tenzij in het kader van de normale activiteiten van daartoe gespecialiseerde ondernemingen;
- het vullen of bijvullen van particuliere zwem- en plonsbaden (>100l) , tenzij dit om technische redenen tijdens de aanleg van het zwembad voor de stabiliteit van de constructie vereist is,
- het vullen of bijvullen van vijvers en het bevoorraden van fonteinen;
- het reinigen van straten, straatgreppels, stoepen, voetpaden en riolen;
- het besproeien van velden, binnenplaatsen, grasperken en tuinen voor zover dit niet kan worden uitgesteld en noodzakelijk is in het raam van de normale activiteiten van land- en tuinbouwondernemingen, particuliere groente- en fruitteelt en tuinaanleg;
- het besproeien van daken, gevels, tenten, luifels;
- in de onderneming, voor doeleinden die niet absoluut noodzakelijk zijn voor het personeel of het productieproces of bedrijfsactiviteit;

tenzij dit gebruik onvermijdelijk is voor de normale bedrijfsvoering of opgelegd in het kader van andere regelgeving.

De toepassingen opgesomd in het eerste lid zijn wel toegestaan indien ze noodzakelijk zijn:

1. Ter bescherming van de volksgezondheid, de veiligheid en de openbare orde;
2. In het kader van de regelgeving voor dierenwelzijn;
3. Om te voldoen aan de algemene, sectorale of bijzondere milieuvorwaarden zoals bedoeld in artikel 5.4.2. van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en artikel 73 van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning.

Art. 2. Het is verboden leidingwater te gebruiken voor besproeien van sportterreinen, tenzij dit onvermijdelijk is voor de normale bedrijfsvoering.

Art. 3. Overtredingen van dit besluit worden gestraft met gevangenisstraf van acht tot veertien dagen en met een geldboete van € 26 tot € 200 of met één van de straffen alleen².

Art.4. Dit besluit treedt in werking op de datum van ondertekening

² Deze bedragen worden vermenigvuldigd zoals bepaald in de wet van 5 maart 1952 betreffende de decimes op de strafrechtelijke geldboeten.

Dit besluit wordt aangeplakt aan de gemeentelijke aanplakborden en gepubliceerd op gemeentelijke websites.

Locatie, datum

De gouverneur,

XXXX

Captatieverbod:

De gouverneur van de provincie NAAM,

Gelet op artikel 128 van de provinciewet van 30 april 1836;

Gelet op de artikelen 4, 5, 7, 8 en 11 van de Wet op het Politieambt van 5 augustus 1992;

Gelet op de Europese habitatrichtlijn (92/43/EEG) inzake de bescherming van de natuurlijke habitat en de wilde flora en fauna;

Gelet op het kader voor beoordeling van de ecologische kwetsbaarheid van oppervlaktewater bij droogte, geadviseerd door de Vlaamse Droogtecommissie op DATUM;

Gelet op het advies van de Vlaamse Droogtecommissie van DATUM, gelet op het advies van het provinciebestuur NAAM, dienst Integraal Waterbeleid van DATUM en gelet op de resultaten van het provinciaal droogte-overleg op DATUM; *(schrappen wat niet past)*

Gelet op het politiebepsluit van de gouverneur van DATUM betreffende het verbod op captatie uit alle onbevaarbare waterlopen in de stroomgebieden zoals opgenomen in de bijlage van het besluit. Het betreft de stroomgebieden van: *(enkel op te nemen indien er een vorig besluit was)*

- Waterloop/Stroombekken

Overwegende de meteorologische en hydrologische omstandigheden in de provincie NAAM;

Overwegende dat de waterkwaliteit in de waterlopen afneemt bij aanhoudende droogte, wat gezondheidsrisico's voor mens en dier met zich kan meebrengen;

Overwegende dat in de waterlopen van volgende stroomgebieden:

- Waterloop/Stroombekken

het waterpeil kritisch laag staat en een dringende maatregel noodzakelijk is;

BESLUIT:

Artikel 1. Het politiebepsluit van de gouverneur van **DATUM** betreffende het verbod op captatie uit alle onbevaarbare waterlopen in de stroomgebieden zoals opgenomen in de bijlage van het besluit. Het betreft de stroomgebieden van:

- **Waterloop/Stroombekken**

Artikel 2. Het is verboden water te capteren uit alle onbevaarbare waterlopen in de stroomgebieden zoals opgenomen in bijlage. Het betreft de stroomgebieden van:

- **Waterloop/Stroombekken**

Uitzonderingen hierop zijn:

- het capteren door de hulpdiensten wanneer en voor zover dit noodzakelijk is ter bescherming van de civiele veiligheid, de openbare orde of de volksgezondheid;
- het beperkt capteren van water als drinkwater voor het eigen vee dat nog buiten staat en het beperkt capteren van aanmaakwater voor gewasbeschermingsmiddelen.

Artikel 3. Overtredingen op dit politiebepsluit worden bestraft met een gevangenisstraf van 8 tot 14 dagen en een geldboete van 26 tot 200 euro³, of met één van deze straffen alleen.

Artikel 4. Dit besluit treedt in werking vanaf **DATUM** tot het wordt opgeheven bij politiebepsluit.

Artikel 5. Dit besluit zal worden aangeplakt aan de gemeentelijke aanplakborden en

³ Deze bedragen worden vermenigvuldigd met 8 conform de Wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten

worden bekend gemaakt via gemeentelijke websites.

PROVINCIE,

DATUM

NAAM

Gouverneur provincie **PROVINCIE**

Captatieverbod t.g.v. Blauwalgen:

De gouverneur van de provincie [provincie],

Gelet op artikel 128 van de provinciewet van 30 april 1836;

Gelet op de artikelen 4, 5, 7, 8 en 11 van de Wet op het Politieambt van 5 augustus 1992;

Gelet op de melding van een blauwalgenbloei op [waterweg] [waterloop] [openbare vijver] en recente waarnemingen van de waterloopbeheerder;

Overwegende dat blauwalgenbloeien en drijfslagen vooral voorkomen bij warm weer en in wateren met hoge gehalten voedingsstoffen en weinig of geen stroming;

Overwegende dat er bij het afsterven van blauwalgen in een drijfslag er giftige stoffen kunnen vrijkomen, die schadelijk kunnen zijn voor mens en dier;

Gelet op het microscopisch onderzoek uitgevoerd door de VMM d.d. [datum microscopie] waaruit blijkt dat het om potentieel toxische blauwalgen gaat;

Gelet op het binnen de CIW afgesproken kader voor een gecoördineerde aanpak van blauwalgenbloeien voor wateren andere dan de erkende zwem -en recreatiewateren;

Overwegende dat het om veiligheids- en gezondheidsredenen noodzakelijk is om op [waterweg] [waterloop] [openbare vijver] een verbod in te stellen op de captatie van gecontamineerd water voor het besproeien van consumptie- en voedergewassen en als drinkwater voor vee;

Gelet op de hoogdringendheid van de beslissing;

BESLUIT:

Artikel 1. Dit besluit is van toepassing op [waterweg] [waterloop] [openbare vijver]

Artikel 2. In de drijfslag en de omgeving ervan is het verboden water te capteren voor het besproeien van consumptie- en voedergewassen en voor drinkwater voor vee.

Artikel 3. Overtredingen op dit politiebepsluit worden bestraf t met een gevangenisstraf van 8 tot 14 dagen en een geldboete van 26 tot 200 euro⁴, of met één van deze straffen alleen;

Artikel 4. Dit besluit treedt in werking vanaf heden tot het wordt opgeheven bij politiebepsluit van de gouverneur van [provincie];

Artikel 5. Dit besluit zal worden aangeplakt aan de gemeentelijke aanplakborden en zal worden bekend gemaakt via gemeentelijke en provinciale websites. Het is onmiddellijk van kracht.

PROVINCIE,

DATUM

NAAM

Gouverneur provincie **PROVINCIE**

⁴ Deze bedragen worden vermenigvuldigd zoals bepaald in de wet van 5 maart 1952 betreffende de decimes op de strafrechtelijke boetes

